

RELIEF

27-29

IULIE -
SEPTEMBRIE -

1995

16 PAGINI
300 LEI

Revistă lunară literar-artistică și cultural-științifică

EROISMUL INTELECTUAL

Șiruri de foști studenți ai Universității din Cluj și-l amintesc pe D.D. Roșca, în primul rând ca profesor, un mare și inegalabil profesor de istoria filosofiei. De la înălțimea catedrei, el s-a impus ca o inteligență de o singulară precizie a gândului. Limpezimea formulărilor sale pornea încă dintr-o puternică ardere interioară. Magistrul își „trăia” ideile. Entuziasmul cu care își dezvoltă subiectele prelegerilor se transmitea din fața sa, generând acea atmosferă de pură vibrație intelectuală, în care simțai cum creștii lăuntric tu însuși. Aceasta pentru că din rostirile profesorului se degaja nu numai un mod exemplar de a gândi, ci și un crez de viață.

Etica lui D. D. Roșca își are temeiul în concepția sa filosofică sau, altfel spus, în considerațiile sale asupra „existenței luate ca totalitate” considerății cuprinse într-o admirabilă carte intitulată „Existența tragică”. Multe din ideile acestei cărți constituie repere reconfortante pentru spiritul omului de azi. În lumina unei analize critice, existența îi apare lui D.D. Roșca ca deopotrivă rațională și irațională, inteligibilă și absurdă, cu sens, dar și fără sens, bună și rea, frumoasă și urâtă. În fața acestei stări de fapt, ce atitudine poate lua spiritul uman? Dacă procedăm la o transgresare a datelor experienței, fie într-un sens, fie în altul, cu alte cuvinte, dacă vom totaliza experiența dincolo de ceea ce știm despre realitate și vom susține că existența este, până la urmă, integral rațională și pătrunsă de sens sau invers, că ea este irațională și lipsită de sens, vom adopta o atitudine optimistă, în primul caz, sau una pesimistă, în cel de-al doilea. Optimismul și pesimismul apar astfel ca o rezultat a unei generalizări forțate a experienței noastre, o generalizare care se bazează pe o trecere „De la ce este dat la ce nu e dat” și care nu se face dintr-o „necesitate logică”, ci printr-un act de optare, adică de voință. Altfel spus, susținea că existența este în întregime rațională sau că, dimpotrivă, ea este absurdă, pentru că așa o dorim noi să fie. Ambele atitudini nu sunt însă decât proiecții afective asupra existenței.

Există o a treia atitudine pe care D. D. Roșca ne-o propune pentru că e convins că aceasta ține seama consecvent de structura duală a existenței. Să ne asumăm existența așa cum este, spune el. S-o acceptăm ca egal de reală sub ambele aspecte mari ale ei, să pornim de la constatarea că rațiunea și întâmplarea sunt deopotrivă altoite pe însăși rădăcina lucrurilor, că Binele și Răul, valoarea și nonvaloarea se combat cele mai adesea ori ca sorți egali de izbândă și că adevărul și dreptatea nu iasă cu necesitate învingători din acest antagonism tragic. „Sentimentul cu adevărat tragic al vieții se naște în sufletul nostru în momentul și numai în momentul în care ne-am dat seama lucid de această absolută incertitudine”. Atitudinea lucidă implică eroismul de a trăi în deplină conștiință a precarității condiției noastre umane. Sentimentul tragic al existenței declanșează însă în noi „o mare tensiune interioară, o tensiune generatoare de acțiuni transformatoare ale concretului și hotărârea de destin în gradul cel mai înalt”. Gândul probabilității reușitei proiectelor noastre convertește demersul uman într-un risc de mare rodnicie. Un risc ce asigură omului libertatea de a fi el însuși. Dintr-o analiză raționalistă a datelor experienței, D. D. Roșca a extras o morală eroică, în care tragicul existențial s-a transformat în înfruntarea lucidă a destinului.

Horia MEDELEANU

Reproducere după Zoe Eisele Szücs

LA TREI ANI DE LA APARIȚIE

Datorită perioadei deosebit de dure pe care o parcurge cultura națională și locală, revista „RELIEF”, editată de Fundația Culturală „IOAN SLAVICI” din Arad, a fost pusă în imposibilitatea de a mai apărea timp de nouă luni, din iulie - septembrie 1994 și până în iulie - septembrie 1995.

După îmbolnăvirea, subită a poetului și senatorului de Arad Ioan Alexandru și a redactorului șef, nu s-au mai obținut fondurile promise de la Ministerul Culturii, în vreme ce puterea și administrația locală (în totalitatea ei) a rămas insensibilă la o revistă culturală de marcă, neimplicată în lupte politice.

Reamintim că în cele 29 de numere apărute până în prezent în cei trei ani de la apariție, revista „RELIEF” a publicat sute și sute de creații literar-artistice, de eseuri, critică literară și dramatică, studii și interviuri cu numeroase personalități ale artei și culturii naționale, înscriindu-se ca o publicație apreciată și căutată în vestul Transilvaniei, dar și în alte centre culturale ale țării, inclusiv în Capitală.

Acum, când ne reluăm, după o întrerupere de nouă luni activitatea sperăm să obținem un sprijin material mai consistent din partea marilor societăți comerciale și firme arădene, care iubesc cu adevărat arta și literatura românească, națională și europeană. Până în prezent ne-au ajutat cu generozitate sponsori din localitățile județului Arad și mai puțin din municipiul Arad. De asemenea, am avut sponsori generosi din Timișoara și Brașov. Tuturor le mulțumim, adresându-le multă recunoștință.

Emil ȘIMĂNDAN

DICȚIONAR PLASTIC ARĂDEAN

ZOE EISELE SZÜCS

Vizitatorii obișnuiți ai expozițiilor de artă din orașul nostru, în ultimii ani, au avut de multe ori prilejul să contemple tablourile acestei artiste. Au încercat, poate, un sentiment nedeslușit de uimire când și-au dat seama că au pătruns într-un univers ciudat. În interiorul acestui univers, o cromatică somptuoasă se asociază cu o dureroasă meditație, asupra condiției umane. Nimic însă nu ne face să bănuim chinul din care s-a născut această pictură încărcată de noblete. Căutările artistei, în vederea realizării unui stil personal, au început în anii studenției, în preajma maestrului său Corneliu Baba. După absolvirea institutului, Zoe Eisele Szücs a devenit scenografă la Teatrul de marionete din Arad. În lumea păpușilor sale că ea a văzut o lume umană, surprinsă în înfățișările ei umile. Sub masca clară a micilor creaturi de cârpe colorate se strecoară un suflu tragic. Din această împrejurare s-a alcătuit tipologia aparte a personajelor sale cu acei ochi mari, scormonitori, care ne conduc pe căi nebănuite spre chipurile de copii, dar mai ales spre clovnii lui Tonitza. Este vorba, desigur, de o înrudire spirituală, nu de o influență directă. Asocierea tragicului cu grotescul încorporat în simplificările și deformările desenului cu care își plăsmuiește figurile așează arta Zoi Eisele Szücs sub semnul unui expresionism suigeneris. Nimic exploziv, nimic forțat în această artă. Descoperim doar o îndreptare dureroasă spre lumea înconjurătoare. Ființa umană pare rănită de o

cauză necunoscută. Această încărcătură ideatică a tablourilor Zoi Eisele Szücs primește un suport cromatic adecvat, bazat pe dominantă roșului. Un roșu aprins pe care artista îl modulează cu un oxid de roșu transparent, la care adaugă foarte puține alte tonuri. Raderile repetate cu cuțitul de paletă, a straturilor de culoare suprapusă, generează o țesătură cromatică de o savantă prețiozitate, în care galbenul de crom scânteiază ici-colo ca lumina pe o mantie de purpură.

Foarte rar abordează peisajul. De obicei, artista imaginează un câmp, la marginea căruia izbucnește o vegetație încărcată de tensiuni lăuntrice. Acest tip de peisaj mărturisește „primatul factorului inter”, cum ar spune Tudor Vianu. În fond, peisajul constituie un simplu pretext pentru a exprima clocotul unui suflet bântuit de neliniști și întrebări. Întrebări puse omului, vieții și picturii însăși. Care sunt limitele picturii și mai ales, pot fi ele depășite, iată frământările dramatice ale acestei artiste înzestrate cu talent, îndrăzneală și

tenacitate. Această ultimă calitate a făcut-o pe Zoe Eisele Szücs să-și urmeze drumul său în artă, trecând peste inevitabilele clipe de cumpănă. Pasiunea ei pentru explorarea „omenescului” cu mijloacele picturii a condus-o la realizarea unui stil în care modernitatea expresiei pune în evidență angoasa omului de azi. A omului de azi și din totdeauna.

Horia MEDELEANU

Date biografice

Zoe Eisele Szücs s-a născut la 8 iulie 1948 în Oradea. A absolvit Institutul de arte plastice „N. Grigorescu” din București, în 1973. Funcționează ca scenograf la Teatrul de marionete din Arad. A avut expoziții personale la Arad, în anii 1974, 1980, 1986. A participat la expozițiile trienale de scenografie din București, în anii 1974, 1979, 1982, 1985. A participat la Quadriennale de scenografie de la Praga, în 1980.

FRANCISC VINGANU:

„Pasărea Van Gogh”

Nici nu se putea un „titlu-veste” mai potrivit decât acesta. În fond, ce ne anunța el? Că-n Câmpia de Vest, poetul Francisc Vinganu a... prins „pasărea” (rară) astfel numită. Potriveala, vreau să zic, se face, evident, între titlu și autor. Care n-a plecat printre arlezieni, ci a adăstat între cocoșii din ogradă, îngeri arși (în misterioase căderi sau înălțări?), paiețe, menite să lase lumea târgului cu gura căscată, domind (comod) pe ceasuri, lângă bunici mai bătrâni decât veacul, locuind într-o poezie, bând vin (ieftin) de „un kg” și fumând țigări albastre...

Francisc Vinganu face parte din familia poezilor născuți. Încă de la debutul său, poezia țâșnea din el precum sângele după o tăietură de cuțit. Sinceră și clipind, parcă, uimită, când se pornea prin lume. Goală, fără straie de împrumut.

Nu și străvezie. În uimirile lui Francisc Vinganu găseai și durere și bucurie. Acum, în noul volum, cu toate că n-a renunțat la „minuni”, la expresii trănite, sfidând prin îndrăzneală lingvistice orice lege, netemător în fața aliterățiilor, totul de dragul jocului, vom

întâlni o anume gravitate. Exuberanța lui e atinsă de aripile unor obsesii. Moartea, boala, scurgerea timpului, singurătatea, rugăciunea. Dacă un Ovidiu Someșan își maschează „filosofările” în ludic, Francisc Vinganu pune ludicul în slujba formulării filosofiei personale.

Mircea Mihăieș, remarcă, în prefață, exact: „o foarte originală poetică a integrării: nimic nu este de prisos, nici o silabă nu tulbură coerența de adâncime a versului, iar întregul căuta, cu nedisimulată înfrigurare, momentul

revelației, al iluminării, al transcenderii granițelor a ceea ce, convențional, se numește lirism”. Întorcându-ne la titlu, care-i (o nouă) jonglerie vinganiană, dacă tot a venit vorba despre pictură, „imaginile” acestei poezii se apropie de tablourile lui Rousseau Vameșul (după același Mircea Mihăieș), dar recuzita, „mișcarea” părand chagaliană. Iar vocea lui Francisc Vinganu e inconfundabilă. Consolidându-i serios statutul poetic.

Florin BĂNESCU

POEME DE IOAN-PAVEL AZAP

ÎNGER DE PAZĂ

... m-am născut într-o dimineată
(sau poate era noapte?)
într-un an care se termină
cu o cifră solemnă: șapte,

Îngerul mă privea din prag,
enervat, -
își pierduse răbdarea
sau poate era beat

mama o bucurie cumplită
avea, o, Doamne!,
când deodată îngerul s-a repezit
și mi-a tras două palme

plângeam, eram pradă
unei mari emoții -
el își scutura aripile
de umezeala rece a nopții

nu simțeam nici o durere,
ar fi fost prea banal
în fond era un simplu înger
de pază, imaterial

într-o vreme a plecat
iesind prin oglindă. -
de atunci îmi tot ninge

cu fulgi negri în tindă...

CUVINTELE DJR IARBĂ

Copii cu ochi de iarbă
și cai cu seile amare
le-azvârle vântul toamnei
miresme pe picioare

prin podul strâmt al casei
trec carele cu fân
de lacrimile mamei
mă simt și eu bătrân

să ridicăți cu grijă
cuvintele din iarbă
învăluți de șoapte
ca o pădure albă

priviți ce zgomot face
umbra căzând pe apă,
din lacrimile mamei
vin cai și se adapă

nu te mai încrede
în cuvinte

mi s-a spus și a
trebuit să-mi
detest vorbirea nu
te, mai încrede în
păsări mi s-a spus
și le-am alungat

cu pietre dar mai

ales nu te încrede

în lumină mi s-a

spus și eu am

închis ochii și

ei au strigat nu

nu nu

nu închide ochii

mai bine scoate-i

- Nu furați fumul lumânărilor

pierdeți-vă urmele

șterge-ți zăpada de sub unghii

uite sufletul meu, ca o batistă albă,

imaculată

singurul antidot împotriva fricii e

iubirea acest sentiment livresc

corodează inima destul de repede

moartea vine pe nesimțite

ca înbrățisarea brutală

a unui meloman îndrăgostit de

fiica măcelarului

de vis-à-vis

lasă-ți aripile desfăcute

într-o precece senzualitate

ca într-o fotografie

de mult

voalată

CĂLĂREȚI PĂGÂRI

preschimbați în lumină amară așteptăm

reverii sacerdote

călăreții păgâni dezmosteniți ai timpului se

numeau

înfloreau lumânări și explodau bancnote

penitenții diminetilor celeste privegheau.

sufeream la atingerea aspră a bronzului

șlefuit de copitele cailor

nimicisem orice speranță devenită inutilă

obsesie antemporală

ochii tăi surădeau liniștit ca o zăpadă

sufletul meu strălucea ca o haină de gală.

PASĂREA-LYRĂ

Pasărea-lyră

coboară-n ape

să se adapă

și se deșiră.

Lacrimi curate

strânse în palmă,

sufletu-l sfarmă

flori maculate.

Linii confuze,

șoapte rânite,

nemărginite;

ruguri și buze.

Paseri străine

aripi de lyră

care se miră,

vin peste mine.

Lână pluteste

pasărea-lyră

ce se târșfiră

și se trezește.

PĂTRE ȘI CJRC

Tăranul pripășit

la marginea orașului

groapa cu lei arena

poporul vrea pâine și circ

gladiatori

arene există în fiecare oraș

amfiteatrele însă

au fost măcinate de timp

altare (le) se crapă singure

și nimeni nu vrea

să rămână

acasă

UMBRA MĂRII

Sunt singur, mamă,

cuvintele mă dor

și iarba crește tristă

sub picior

se scurge vara

pe sub umbra mâinii

revin acasă dar

mă latră câinii,

îmi bate vântul

părul în fereastră

cerul e gol,

stînse flori în glastră

tata culege stele

cu palmele amare,

adastă glasul vremii

în noi ca o ninsoare.

„De la început ne-am propus ca revista «Arca» să fie una cu bătaie națională!”

Rep.: Stimate domnule Vasile Dan au trecut șase ani de la apariția revistei „Arca” din Arad, revistă pe care o conduceți de la primul ei număr și până în prezent. Vă rog, pentru începutul acestui interviu, să ne spuneți în ce împrejurări s-a născut revista „Arca” din Arad?

V. D.: Primul număr al revistei „Arca” a apărut în luna februarie 1990. Era un moment în care s-a produs o adevărată explozie în planul revistelor; au apărut o serie de titluri noi, multe efemere, care au fost uitate deja. În acel moment, alături de alți colegi, am crezut că e momentul să facem o reparație morală Aradului și să fondăm o revistă de cultură profesionistă, una care să reînnoiească marea tradiție culturală a Aradului, în special din perioada interbelică.

Rep.: Care a fost programul revistei „Arca” la început de drum?

V. D.: De la început ne-am propus ca revista „Arca” să fie una cu bătaie națională, să nu aibă un caracter strict localist, una deschisă tuturor valorilor din țară și să atragem colaboratori valoroși din afara granițelor țării. Cât privește programul revistei, vreau să vă spun că „Arca” a pornit la drum fără un program explicit; ne-am propus mai degrabă niște interdicții.

Rep.: Vă rog să vă referiți la ele.

V. D.: Deci, cum v-am arătat deja, ne-am propus să nu fim localnici, să nu fim prizonierii unui diletanțism veleiterism strict local și, ca atare, să impunem o sită destul de deasă între noi și cei care vor, eventual, să pătrundă în revistă, o sită valorică! În al doilea rând ne-am propus să fim revista unei generații. Se știe că în literatura actuală există o competiție, o „luptă” între generații, ajungându-se chiar la unele aspecte dramatice. Generația tânără, respectiv generația '80, a și înființat o Uniune aparte, ea se numește ASPRO, cu publicații clare. Deci, noi ne-am propus să nu aparținem unei anumite generații; să fim fără complexe și fără reticiență deschiși tuturor generațiilor, tuturor scriitorilor valoroși. Apoi, ne-am propus să nu avem tabuuri, adică să nu existe teme pe care să nu le putem aborda în revistă, inclusiv cele care deranjează, unele chiar cu aspect politic, religios sau moral.

Rep.: În prezent care sunt direcțiile literar artistice pe care le promovează „Arca”?

V. D.: Pentru a vă răspunde la întrebare, sunt obligat să continui ideea precedentă. Nu suntem o revistă de direcție, ci una care agreează colaborările pe un singur criteriu, cel estetic; noi mergem în buna tradiție a valorilor scrisului românesc.

Rep.: Într-un anumit segment al presei locale s-a afirmat că revista pe care o conduceți este elitistă și promovează ermetismul. În ce măsură sunteți de acord, ori nu sunteți, cu asemenea afirmații?

V. D.: Sunt îngăduite asemenea aprecieri, chiar dacă ele par a fi etichetări și nu aprecieri! Ar fi bine să fim o revistă elitistă și ermetică! Spun acest lucru

pentru că amândouă au dat în literatura română mari performanțe. Părerea mea este că nu suntem nici elitiști și, din nefericire, nici ermetici!

Rep.: În ce măsură revista „Arca” este implicată în politică?

V. D.: În măsura în care politicul este o componentă structurală a vieții noastre, în măsura în care este o componentă pe care nu putem s-o ignorăm întrucât trăim sub specia politicului. În prezent politicul ne domină. Faptul că nu o ducem bine la ora actuală, că trăim un marasm economic, se datorează înainte de toate că nu există o decizie politică clară. Din acest punct de vedere scriitorul este foarte mult atins în editarea de reviste, de cărți, în drepturile de autor, în anemica organizare a Uniunii Scriitorilor, este atins în ignorarea pe care Ministerul Culturii o are față de scriitori. Deci, din acest punct de vedere noi nu ne putem băga capul în nisip. Firește, noi nu facem în mod explicit politică. Însă politica intră în mod firesc în activitatea scriitorului, în măsura în care ea este o formă de metabolism în literatură, ca și în viața socială.

Rep.: Cine sunt principalii colaboratori ai revistei „Arca”?

V. D.: Revista „Arca” a căutat să nu șocheze printr-o anumită formulă. Ea și-a propus să fie o revistă în tradiția bunelor reviste de cultură românești - mă refer

Convorbire cu poetul VASILE DAN, redactor șef al revistei „Arca” din Arad

la „Vatra”, „Familia”, „Steaua” - deci o revistă care include în structura ei, alături de beletristică, eseu, inclusiv eseu religios; include artele vizuale - filmul, arta dramatică și muzica. De asemenea, tot în tradiția bunelor reviste, avem o secțiune consistentă de traduceri din literatura universală, o secțiune intitulată „Universalis”. Pot să vă spun că la revista „Arca” au colaborat până acum toate numele importante ale literaturii române actuale: Ana Blandiana, Nicolae Manolescu, Al. Paleologu, regretatul Radu Enescu, Alexandru Cistelecan de la revista „Vatra”, încă din primul număr al revistei a fost prezent Ștefan Augustin Doinaș. Practic suntem onorați de toți acești colaboratori pe care îi cultivăm cu încăpățănare. De asemenea am atras colaboratori valoroși din afara granițelor țării. Aș aminti pe Vintilă Horia din Spania, care înainte de-a muri a publicat la noi poezie și interviu, Ionel Jianu de la Paris, Dan Culcer de la Paris, Eugen Giurgiu din Toronto - Canada, Mircea Iorgulescu de la München, precum și alți autori din afara granițelor țării.

Rep.: Despre critica literară pe care o promovează revista, ce ne puteți spune?

V. D.: Avem două etaje în receptarea critică: unul în care prezentăm cărțile pe care le considerăm de primă mărime. Acestea intră în rubrica: „Cronica literară” și o altă secțiune de receptare critică, intitulată „Lecturi paralele”, unde analizăm apariții noi editoriale care sunt meritorii. Deci, chiar prin plasarea în una sau cealaltă din secțiuni înseamnă o valorificare de apreciere. De asemenea mai vreau să vă spun că o revistă literară fără critici „răi” (în sensul bun al cuvântului, în sensul exigenței) care să impună cărți pe criterii estetice, nu poate să însemne prea mult în cultura națională. Este greu de conceput o revistă literară fără asemenea critici. Pentru mine și colegii mei a fost foarte greu să ajungem la o formulă de-a impune critici importanți. În prezent la revista „Arca” se impun trei - patru critici foarte buni. În primul rând o evoluție spectaculoasă a avut Gheorghe Mocuța, care este un foarte bun comentator de poezie. De asemenea Romulus Bucur, care deși cu anumite dificultăți și reticiențe la început, a reușit să treacă de la poezie la critica literară și, în prezent, el este unul dintre foarte bunii comentatori. Este subtil și foarte motivat cultural de cărți de poezie, dar nu numai de poezie. Pe lângă cei doi colegi amintiți avem un foarte bun colaborator în persoana domnului Viorel Gheorghită, care acoperă domeniul eseistic și filosofic. De asemenea, am avut grijă ca număr de număr să fie comentată și

cartea de proză valoroasă.

Rep.: În cursul anului 1994 ați schimbat formatul revistei. Din ce raționament ați făcut acest lucru?

V. D.: Inițial revista „Arca” a apărut într-un format „A3”, în 20 de pagini; având în primii doi ani de apariție o ritmicitate lunară. Treptat - treptat ne-am confruntat, ca și toate revistele de cultură, cu greutăți economice insuportabile, fiind obligați să concentrăm într-o apariție două și trei numere de revistă. Curând ne-am dat seama că această concentrare de mai multe numere într-o apariție nu este favorabilă formatului „A3”, care este unul perisabil, cel mai potrivit fiind formatul de carte. De ce? Pentru că o revistă de cultură este mai degrabă o carte decât un ziar! Apoi ziarul este destinat perimării, el se distruge ușor, se conservă mai greu, pe când formatul de carte se poate introduce în rafturile unei biblioteci, păstrându-se în acest sens mult mai bine. Toate aceste considerente ne-au determinat să trecem la formatul „A5”, adică la o jumătate de coală ministerială. În prezent și alte reviste din Transilvania - printre care amintesc „Familia” și „Vatra” - au trecut la format de carte.

Rep.: Care este, după opinia dumneavoastră rolul și locul revistei „Arca” în cultura națională?

V. D.: Dacă un anumit ziar a avut o atitudine ostilă față de revista „Arca”, acest lucru nu ne-a surprins deloc întrucât opiniile respective au venit din partea unor oameni care nu prea au tangență cu literatura. Din fericire dânsii nu sunt nici „dicționar al literaturii române” și nici „tratat de istorie literară” și, ca atare, părerile lor sunt efemere. Important este, după opinia noastră, cum este văzută revista în marile centre culturale ale țării și cum este ea receptată. În acest context, pot să vă spun că număr de număr revista „Arca” a fost consemnată elogios în „România literară”, ca o revistă echilibrată, similar cum este „Vatra” din Târgu Mureș și „Familia” din Oradea. Pe de altă parte Televiziunea Națională Română în emisiunile speciale „Simpozion” și „Hyperion” au prezentat „Arca” în termeni superlativi. De asemenea am fost prezentați elogios în revista „Observator” din München și în emisiunile culturale de la „Europa Liberă” și „France International”, unde s-a spus despre „Arca” că este o apariție proaspătă, ce aduce în cultură un spirit nou, netimorat.

Rep.: Cum vă descurăți din punct de vedere financiar?

V. D.: Istoria apariției noastre este istoria unei aventuri în plan editorial. Fiecare număr a fost o aventură în găsirea surselor financiare. Revista are ca editor Inspectoratul pentru cultură și, respectiv finanțator, Consiliul județean Arad. Cu toate acestea au fost momente în care revista „Arca” a trebuit să se descurce singură, momente în care a existat tensiune între editor și revistă, cum a fost momentul în care în fruntea Inspectoratului de cultură s-a aflat domnul Dan Lăzărescu, care și-a propus, printre altele să desființeze revista „Arca”. În astfel de perioade a trebuit să găsim alte surse de finanțare. Aminesc, între cele pe care le-am găsit, și activitatea de editare a unor cărți bune, în condițiile în care ele ne puteau aduce profit. O asemenea carte a fost „Cartea Tibetană a Morților”, pe care am scos-o în trei tiraje, și care ne-a asigurat un an de zile supraviețuirea. Astăzi această carte a intrat în toată bibliografia românească privind gândirea ezoterică orientală. De asemenea am mai scos și alte cărți, care ne-au asigurat posibilitatea de-a exista. Însă, în colecția revistei „Arca” am tipărit și o serie de poezii, în regie proprie, deci oameni care și-au suportat cheltuielile, care nu ne-au adus profit. Amintesc cărțile poezilor Gheorghe Mocuța, Dorel Sibii, Mihai Traianu, Francisc Vinganu, Ovidiu Somoșan - care au fost premiați de Filiala din Arad a Uniunii Scriitorilor.

Rep.: Stimate domnule Vasile Dan, ați publicat până în prezent șapte cărți de poezie „Priveliștile” - 1977, „Nori luminați” - 1979, „Scara interioară” - 1980, „Arbore genealogic” - 1981, „Întâmplări cre-

(urmare în pag. 13)

A consemnat Emil ȘIMĂNDAN

POETUL ȘI PROZATORUL FRANCEZ BORIS VIAN

Născut în 1920, decedat în 1959, la 39 de ani, Boris Vian este un poet și prozator francez care a reușit în scurta sa viață să lase o operă remarcabilă prin originalitate și care cunoaște în ultima vreme o nouă popularitate în rândul tinerei generații. Inginer de formație, muzician și cronicar de jazz, cunoscut, Boris Vian a publicat volumele de versuri „O sută de sonete”, „Piftie de cantilene” și „Nu vreau să crăp” - poezie contestatară după cum o indică titlul volumelor însuși, și care introduce, ca și Raymond Queneau, argoul și limbajul popular în literatură, desacralizând astfel atât poezia cât și limba literară. Printre romanele lui Boris Vian merită a fi menționate „Spuma zilelor”, „Toamna la Pekin” (1947), „Iarba roșie” (1950), ca și „Voi scuipa pe mormitele voastre”, apărut sub pseudonimul Sullivan. În domeniul dramaturgiei notăm piesele „Ecarisajul pentru toți” - 1948 și „Făuritorii de imperii” - 1959. Cele 100 de sonete au fost scrise în perioada 1939 - 1944, iar ultimul volum de versuri „Nu vreau să crăp” a apărut postum în 1962.

Ioana LUTIC

EI SFĂRÂMĂ LUMEA

Ei sfărâmă lumea
O fac bucățele
Ei sfărâmă lumea
Cu zvon de ciocan
Dar mie nu-mi pasă
Mie chiar deloc nu-mi pasă
Pentru mine ajunge,
Rămâne destulă
Mie-mi ajunge să iubesc
O pană albastră
Un drumeag de țară
O pasăre fricoasă
Mi-ajunge să iubesc
Un fir de iarbă șuie
Un strop mărunt de rouă
Un greiere de lemn
Pot să sfărâme lumea
S-o facă bucățele
Pentru mine ajunge
Rămâne destulă
Oricând voi avea un strop de aer
Și un firicel de viață
În ochi puțină lumină
Și vântul printre urzici
Ba chiar dacă, ba chiar dacă
Ajung la închisoare
Rămâne destul pentru mine
Destul pentru mine
Îmi ajunge să iubesc
Piatra asta răstocită
Și cârligul ist de fier
Pe care sângele zăbovește
O, iubesc, iubesc
Lemnul ros al patului
Rogojina și tăblia
Praful din lumină
Zăvorul când se descuie
Oamenii care au intrat,
Se apropie, mă duc,
Să regăsesc viața lumii
Să-i regăsesc culoarea
Mi-e drag lemnul ferestrei

Cuțitul triunghiular
Și domniile acestia în negru
E ziua mea și sunt mândru
O, iubesc, iubesc
Coșul acesta de tărâțe
Pe care voi pune capul
O! îl iubesc de-a binelea
Îmi ajunge să iubesc
Un fir mic de iarbă albastră
Un strop mic de rouă
Un amor de vrăbiuță
Ei sfărâmă lumea
Cu grele ciocane
Dar e destulă pentru mine,
Rămâne destulă, iubito.

DACĂ POETII N-AR FI ATÂT DE PROȘTI

Dacă poezii n-ar fi atât de proști
Dacă n-ar fi atât de lenesi
Ar mulțumi pe toată lumea
Ca să-și vadă liniștii
De suferințele lor literare.
Ar construi căsute gălbioare
Cu grădini mari în fața lor
Și copaci plini de păsărele
De mierli fluierei și de sturzorele
De ciocârlișe și de semaflori
De pui de cioară roșiori
Care ar ghici-n ghioc.
Am avea mari fântâni arteziene
Luminate dedesubt
Am avea două sute de pești
De la cruscă la porumbeană
De la libelită la ciripeandă
De la orfar la rara avis
Și de la avetică la aramis
Am avea un aer nou nouț
Parfumat de iz de frunze
Am mânca oricând am vrea
Și am munci încet-încet
Construind la niște scări

De forme nemaivăzute
Cu lemnul în vine vinetii
Și neted la pipăit ca dânsa
Dar poezii sunt prea proști
Ei întâi scriu, la început
În loc să se pună pe treabă
Apoi îi prinde remușcarea
Și-i ține-ntr-una până mor
Fericiti c-au suferit atât
Se țin atuncea mari discursuri
Și vine o zi când ei au fost uitați
De n-ar fi fost atât de lenesi
Lumea i-ar uita în două.

VOI MURI DE UN CANCER LA ȘIRA SPINĂRII

Voi muri de un cancer la șira spinării
Va fi o seară cumplită
Luminoasă, caldă, înmiresmată senzuală.
Voi muri de putrezirea
Unor celule rău cunoscute
Voi muri de la un picior smuls
De un șobolan enorm
Voi muri dintr-o sută de răni
Cerule se va fi prăbușit peste mine
Se va sparge ca un geam prea greu.
Voi muri dintr-un țipăt tăios
Spărgându-mi timpanele
Voi muri de răni înăbușite
Făcute mie la două dimineata
De criminali nesiguri cu chelie.
Voi muri fără să bag de seamă
Că mor; voi muri
Îngropat sub ruinele seci
A o mie de metri de vată prăbușită
Voi muri înecat de scursori de ulei
Călcat în picioare de fiare indiferente
Și apoi îndată iar de fiare diferite
Voi muri gol ori învelit în pază roșie
Ori cusut într-un sac de lame de bărbierit
Voi muri poate fără să-mi pese
Cu lac de unghii la degetele de la picioare
Cu mâinile pline de lacrimi
Cu mâinile pline de lacrimi
Voi muri când mi s-or dezlipi
Pleoapele sub un soare turbat
Când mi se vor spune încet
Răutăți la ureche
Voi muri văzând cum sunt torturați copiii
Văzând bărbați mirați și palizi
Voi muri ros de viu
De viermi, voi muri
Cu mâinile legate sub o cascadă
Voi muri ars într-un incendiu trist
Voi muri nitel, mai mult,
Fără foc, dar cu mult interes
Și când totul va fi gata
Voi muri.

Traducere de
Ioana LUTIC

ENTITĂȚI LEXICALE CU VALENȚE SIMBOLICE

In volumul de versuri „Acasă”, poetul George Voștinaru folosește în chip voit două entități lexicale cu valențe simbolice și cu încărcătură emoțională distinctă, animând și purtând cititorul spre propriile trăiri, spre obârșii, acolo unde ne sunt înaintașii și în același timp contemporanii, cărora le alină ori le amplifică dorul.

„Acasă”, în discursul liric al autorului înseamnă înainte de toate Șiria lui Ioan Slavici, dar și a sa; presupune aretul în care identificăm gheața și avila bisericii, locul fântânii cu apă vie și cu găleata de-asupra ei, simțim dealul și pajiștea din luna mai, lună când pământul de la Șiria răbufnește într-un colorit cromatic nemaipomenit, înflorire care prefigurează „altarul de spice”, ca să ne exprimăm metaforic, după cum se exprimă poetul:

„Așteptați-mă prieteni
și săteni; eu vin cu glia.
Unde-ar fi așa de bine
ca acasă, în Șiria...”

Dorul, cealaltă expresie frecventă în creația lui Voștinaru, înseamnă dorul nestins pentru chipul aureolat al mamei, pentru brațele vâjnoase și harnice ale tatălui care trudește sub arșița soarelui; apoi este dorul pentru imaginea de odinioară a pruncului „lui Borzan”, a dascălului Crișan sau al Dascălului „dintr-a patra”, amintind de ulița copilăriei.

Cultul față de străbuni este o altă idee ce șarjează cartea de poezii a șirianului George Voștinaru; el rememorează pe acei străbuni care au însemnat ceva în

destinul nației române, aspect ce ne poartă cu gândul la prima sa carte „Io, Horia Valahul” în care evocă patetic pe Horia - împăratul iobagilor ardeleni, iar în „Acasă” se oprește cu evlavie apostolică asupra lui Gelu, Menumorut și Glad. Și tot așa ne trimite cu gândul la Burebista, despre care zice poetul că „s-a-ntrupat simbol de Țară, spic în câmp și edru-n deal”.

Tematic, George Voștinaru se înrudește cu Octavian Goga; unul mai mult, altul mai puțin, realizează în imagini vii, plastice, auditive și vizuale monografia unui sat din Ardeal; în cazul lui Voștinaru este vorba de Șiria lui cea dragă și binecântată de gemenii creației artistice. Apoi trimiteri de corespondență se pot face între Voștinaru și Grigore Bugarin („Simfonia rustică”), iar ca viziune artistică îl simt mai aproape de Nichifor Crainic în „Șesuri natale”. Îl simt când face destăinuri de felul:

„Și am venit și vin mereu
să simt că am rămas tot eu;
pe toți ai mei la piept să-i strâng
cu bucurie sau să-i plâng”.

În orice caz, volumul de versuri „Acasă” demonstrează odată în plus că avem de a face cu un poet talentat, cu un autor ancorat în sol românesc, care încearcă prin stihurile sale să urnească din loc inimile unor oameni animați de ideea de sublim, de un frumos autentic, grav și pilduitor.

Nicolae Danciu PETNICEANU,

Președintele Societății „Sorin Titel” din Banat

UN POET CARE A RENUNȚAT LA MĂȘTI

Născute din experiența *Psalmlor în versuri* (Ed. Excelsior, 1993) sau, în orice caz, înrudite cu specia psalmului, versurile din *Cronică* ne dezvăluie un poet care a renunțat la măștile trubadurului, a cavalerului: neconsolat din *Epistole* (Ed. Dacia, 1990) și care se ridică deasupra condiției exploratorului lumilor subconștientului din *Culegătorul de alge* (Ed. Facla, 1985). Noul volum se definește printr-o limpezime și o vigoare neoclasică a prozodiei, la care se adaugă meditația profundă asupra eternei teme a trecerii, cu o surprinzătoare putere de adaptare și sincronizare a poetului la sensibilitatea modernă. Turnate în bronzul curat al catrenelor cu rimă îmbrățișată, poemele scot la iveală imagini ale vremilor tulburi, animate de „confuzul grup al biete noastre arce”.

Cel puțin două atitudini, fundamentale se regăsesc în acest volum: pe de o parte poetul refuză retragerea în turnul de fildeș și preferă să guste dulceața și otrava vieții; pe de alta, existența sa este traversată de o frământare mistică de obsesia întâlnirii Celui Nevăzut și a numirii Celui Nenumit, „Iah Elohim - sfârșitul și-nceputul”. La un pol „realul coșmarese”, la celălalt „chipul pur al amintirii” divinității. Păstrând proporțiile am putea să ne gândim la opoziția credință - tăgadă din cunoscuții psalmi arghezieni. Eugen Dorcescu se apropie cu prudență

de această temă și a traduce în termeni proprii: căutarea sa se consumă între „tulburea genune” și „celesta pace” care se instalează în cele din urmă în poemele limpezi de cleștar, cu inflexiuni de meditație și psalmi. Din când în când „promisiunea sacră” sau „marele mister” pe care le așteaptă în liniște poetul sunt risipite de „desenul diabolic” al realității. Ceea ce la suprafața poemelor se dezvăluie printr-o dihotomie și printr-o expresie clară, în adâncime se dovedește a fi o zbatere a sufletului („un suflet chinuit și hieroglific”) între tentația rătăcirii răzvrătitului și

CRONICA LITERARĂ

aceea a statomniciei anahoretului. Savoarea și ineditul poemelor provin din extinderea acestei situații la stil: calofilia în formă e învăluită de anticalofilia de fond iar revolta și dezgustul trăite pe viu au o încărcătură culturală și livrească sufocantă: „În zori, orașu-nzăpezit îmi pare/ Că-i chipul Miriamei în deșert/ Busuioac invadat de lepră și inert,/ Zămislior de spaimă și oroare.// Oraș lepros, cu gropi și cu gunoaie,/ Cunjurături, borfași cu nunți de câini!// Simt pe obraz, în gură și pe mâini/ Saliva ta de străonțiu și de zoaie.// Mă zguduie dezgustul. Trec pe stradă/ Și tremur ca o coardă, ca un ram./ Calc pe obrazul biete Miriam/

Acoperit de lepră și zăpadă.” (XXIII)

Ar fi oportun să subsumăm aceste versuri unei estetici a urâtului derivată din tablourile pariziene ale lui Baudelaire. Cu mențiunea că poetul re-descoperă aici spleenul orașului contemporan. El se reculege în cele din urmă în fața „noianului de-nimplări” care i-au umplut existența până acum și cărora le găsește un referent în reaua alcătuiră a lumii: „Dacă-nțelesul lumilor există,/ Nu noi îl dăm. Noi nici nu-l bănuim./ Alunecăm încet spre țințirim -/ Definitiv noapte comunistă.” (XXXVII) După această ruptură, declanșată de călătoria sufletului prin purgatoriul lumii demonizate, cu toată gama de sentimente pe care le retrăiește, singurătatea, melancolia, greața, disprețul, vanitatea, degradarea ființei, presimțirea apocalipsei, poetului îi mai rămâne o singură speranță: revelația devinității: „Pe-alee-n fața mea-un porumbel./ Descins din albastrimi, ca Sfântul Duh./ Un mesager de raze și de puf./ Chemându-mă, din lume, către El.// O clipă a durat. Sau nici atât./ S-a revelat o clipă Cel Ascuns./ Dar cât a fost, a fost îndeajuns/ Să-mi smulgă lanțul morții de la gât.// Verdeță-n jur. Copaci. Și flori. Și-un cer/ În care urbea-nțreagă se topea./ Sorbeam adânc. Eram. Și El era./ Și-aștept să vină iar de nicăieri.” (XXXVIII)

Gh. MOCUȚA

Luciditatea iluziei

Cam ciudată primire i-au rezervat criticii noului volum de poeme semnat de Ovidiu Someșan. Unul dintre ei (la care, altfel, țin mărturisit de mult) socotea titlul: „Luciditatea iluziei” drept „cam prețios”. Ba chiar, cunoscând școlirea în filosofie a poetului, îi judecă poezia ca atare, răsfirând-o în „teme” (evident, filosofice). Nu vom intra, aici, în polemici pătimașe, deși ar fi tenant și, probabil, spectaculos, dar unele precizări se cuvin a fi făcute. Titlul, dacă bine-

voit, este „cam” oximoronic. Și-l reprezintă, ca să spunem așa, pe poet, iar acesta nu „pune” în versuri te miri ce perceptive filosofice. Dacă ținea să ne uluiască numai în specialitatea sa, ar fi scris câteva eseuri (fără îndoială, interesante). Ovidiu Someșan scrie versuri fiindcă simte nevoia asta, precum va fi simțind nevoia de aer, apă și hrană. Abandonându-se unei „beții ludice” (aici criticul are dreptate), el își ilustrează poezia cu obsesiile-i cele mai recente (fiindcă ard, sunt pline de viața-le

proprie, strălucesc în culori tari) și nu ca niște „concepte”. Mă rog, va fi având din acestea, poetul nostru, duimuri, dar el e îndrăgostit de lună, de iarbă, de moarte - fiindcă, după aceasta din urmă, se revine la viață. Că-n oboselile lui găsim îndestulă... filosofare, asta-i altă poveste.

Mai presus de toate, poetul ni se pare însă îndrăgostit de o anume prozodie. Tradițională, la urma urmelor, întârziat suprarrealist și muiață ades în apele neînțelepte ale folclorului. Toate acestea fiindcă poetul e un ludic aparte - el își simte (așa) poezia, privind-o, ascultând-o, pipăind-o, sorbind-o, mușcând cu

poftă din ea. De aici, probabil, și acele ecouri folclorizate, pentru care sunt „vinovate” și unele „amintiri” ale copilăriei, cu trăirile-i primare.

Despărțit de mode și modele, neînregimentat, el pornește la turnirul poeziei de dragul spectacolului în sine, păsându-i prea puțin dacă-i perdant predestinat sau învingător din întâmplare. Citindu-i poezia, nu se poate să treci decât în tabăra lui. Încântat de lirismu-i elegant, sunător precum galbenii, amirosind a alcooluri tari și a miere. Iar după aceea, fiecare să-și vâneze propriile-i iluzii...

Florin BĂNESCU

Dumitru Toma: „Singur, aproapele meu”

Încercându-se, mai demult, într-un domeniu literar considerat a fi o „Cenușăreasă”, Dumitru Toma a izbutit remarcabile performanțe. Eram obișnuiți cu scriitura-i elegantă, grațios caligrafiată, sfătoasă (după cum îi stă bine unui bănațean), colorată (fie și cu năzbătii ale unei imaginații stufoase), prozatorul riscând chiar să se ... clasicizeze în genul „literaturii pentru copii”. Și atunci a venit „Ioana și alte duminici”, un volum de povestiri care l-a trecut, brusc, în tabăra (mereu belicoasă și gravă) a celor consacrați în „proza mare”. Deloc timorat de conclavul ai cărui membri trebuiau să-i facă, vrând-nevrând loc, prozatorul nostru își înălțase orgolios propria-i flamură. Începând să cerceteze lumea, s-o recreeze, după legile lui, modelând personaje pe potriva acesteia sau pe potriva vieții reale - după „lecția” basmului, unde totul era posibil, urma „examenul” unei proze în care dacă nu toate s-au petrecut a avea, s-ar fi putut petrece chiar așa. Nu altceva vom întâlni în romanul său, „Singur, aproapele meu” (Ed. Sophia, 1994),

un titlu „cheie”. Fiindcă tocmai singurătatea (ascunsă, la urma urmelor, în sufletul fiecăruia) îl atrage pe romancier, și-i prilejuiește o încercare de cunoaștere a acesteia.

Vlad Comea, eroul principal, ne este înfățișat aici doar într-o secvență din viața lui, dar nu una întâmplătoare, un episod trăit intens (ca ardere

CRONICA LITERARĂ

interioară, altfel, eroul e un „modern” cam apatic, plictisit, abulic câteodată) - „felia de viață” (dragă optzecistilor, deși Dumitru Toma e mai degrabă brebanian în demersul său literar) aduce în lumina personajelor din jurul lui Vlad, toate semănându-i măcar în privința trăirii și retrairii, dacă nu visării, unor evenimente care le-au marcat definitiv.

Scris alert, pe mai multe planuri, „vocale” alternându-se, intrând în replică sau căzând în cenușul cotidian, savurând plăcerea unei clipe de triumf

sau plictisindu-se enorm de ... efortul de a trăi (alături de alții, plictisitori sau plictșiți și ei), ascunzându-și sentimentele ori fiind gata să și le strige în gura mare. Am abuzat de termenul „plictiseală”, starea aceasta, turghenieviană, fie și fără blazon, care mai poate fi numită și „lehamite” (balcanică!), gata să dea într-o sartriana „greață”, încercându-l ades pe Vlad. Dar peste toate se instăpânește un alt sentiment, mult mai puternic, dragostea.

Să remarcăm dezinvoltura frazării, franchețea exprimării și „atacul frontal” al unor teme, arme și strategii bine stăpânite de Dumitru Toma.

Romanul acesta, apărut într-un moment al vieții noastre sociale nu prea prielnic, în care Dumitru Toma are curajul să descrie derizoriul (dându-l la o parte și pătrunzând în „mecanica” sufletului care, spre deosebire de cea „clasică” nu e supusă unor legi stabile), deși datat în 1989, ar fi putut să fie scris chiar acum. Romancierul ni se arată pus pe fapte mari. Și acestea, suntem convingși, nu vor întârzia.

Desfrâul îndrăznelii...

Un „desfrâu” al îndrăznelii, debutul editorial al lui Ion Corlan! Nu e puțin lucru ca după ce ai citit, prin cenacluri, proză scurtă, după ce ai bătut la porțile (ferecate) ale teatrelor, propunându-le piese bine închegate, să debutezi cu roman, și chiar cu unul purtând provocatorul titlu: „Desfrâu” (Ed. Hestia, Timișoara, 1994).

La urma urmelor, „desfrâul” invocat are destule conotații și se desfășoară pe varii registre.

Întâi ar fi, după cum spuneam, desfrâul îndrăznelii - acum, într-o epocă în care fiecare pas se măsoară prudent, căutându-se dobânzi sigure, editura timișoreană riscă lansarea unei colecții - „Prozatori români de azi”. Apoi, autorul, iese în arena literară, orgolios, sub flamura proprie, pentru a se arunca în vârtoarea turnirului românesc. Olteanul stabilit între ardeleni, părand prea puțin atent la modelele impuse prin genul proteic, își impune timbrul unei voci sigure, deloc intimidată de lumea în care se mișcă personajele sale. O lume, oricum, „desfrânată” și ea - colcăind de iubiri disperate, bântuită de griji sociale, atinsă de

boli ale moralității.

În prima parte a romanului, prozatorul nu uită că e medic și va înfățișa un mediu familiar lui: totuși, infuziile „visului”, obsesive, terorizante, puternic marcatore de destine, sunt prezente. Ele vor domina cealaltă parte, realul rămânând tot mai îndepărtat.

Ion Corlan se află, firește, sub influența obsesiilor acestui sfârșit de secol și de mileniu: iubirea,

Recenzie

credița, politicul. Formația sa profesională îl face să analizeze (când pătimeș, când rece, lucid, adaptându-și și „tonurile” acestor stări) ceea ce am putea numi „cazuri de iubire”. Remarcabilă este evoluția „Doamnei” - rar s-a încercat în proza contemporană înțelegerea nu numai a psihologiei femeii ajunse la crepuscul, dar și a „biologicului” ei. Scenele tari ale iubirii carnale nu sunt aduse în prim plan pentru a justifica ... titlul romanului. De altfel, trecându-și eroul prin trei iubiri, prozatorul își dovedește virtuțile. Urcând din naturalismul biologicului,

trecând prin realismul lipsit de pretenții al unei iubiri conjuncturale, Ion Corlan dă câștig de cauză himerei. Dar una născută din reabilitățile lumii.

Finalul romanului rămâne deschis. Să însemne, aceasta, că urmează o nouă carte? La urma urmelor, poate e scrisă deja. Cu aceeași frazare sigură, limpede (chiar și pentru vise!), bărbătesc aspră. Succesiunea „evenimentelor” din roman, cu respirații mai largi la început, bine ritmate apoi și conduse cu mâna sigură spre goana halucinantă din final, își merită, aici, menționarea. Poate s-ar cere o oarecare stăpânire de sine, prozatorul e un temperamental și câteodată prea se lasă furat de propria-i putere imaginativă, ceea ce n-ar fi un păcat, dar lasă impresia unei tare grăbite comunicări. Ar vrea să ne spună totul, cu răsuflarea întretăiată tocmai de această grabă. E o observație de ... inventar fiindcă, nu se știe, din această modalitate stilistică se pot naște texte remarcabile.

Așadar încă un nume de prozator în literatura arădeană! Să-l primim cu încredere. După acest debut, Ion Corlan se impune dintr-o dată, răzbu-nându-se pentru întârzierea editorială. Rămâne să-și consolideze statutul, după atâtea promisiuni și certitudini.

Florin BĂNESCU

ȘTEFAN DOVAL: „Fântâna”

În după-amiaza aceea de iulie am plecat să verific posturile. Dacă în timpul nopții soldații erau cu ochii în patru, ziua li se mai întâmpla să aștească la vreo umbră ademenitoare.

Goneam călare, pe drumurile prăfuite ale ogoarelor. Soarele ardea, pusta dogorea. Canicula era în toi. Sub tunică eram lac de sudoare, cizmele îmi frigeau tălpile. Și îmi simțeam stomacul gol, iar gura-mi uscată, fără pic de salivă, părea că meste-case praf. Oare pe unde zărisem o fântână?

La un moment dat mi s-a părut că prin porumbiștea rară lucește verdele pomilor. Mi-am strunit calul. Unde-s pomi, trebuie să fie și un sălaș, iar dacă-i sălaș, acolo musai să fie și o

fântână. Ca-n povești ... Și nu m-am înșelat.

Bătătura era pustie. Am luat-o drept spre fântână. Și am tras găleata cât am putut de repede. Și, să vezi minune! În găleată se lăfăia un borcan cu smântână. Fără să mă gândesc la nimic l-am lipit de buzele-mi arse și am început să sorb, cu înghițituri prelungi, ca pe vremuri, la mama acasă (pentru fapte asemănătoare, de multe ori mi-au fost scuturați pantalonii ...).

Doamne, pe o asemenea arșiță, smântâna rece! Un adevărat balsam. Am așezat borcanul golit pe ghizdul fântâni și am slobozit iar găleata în adânc. Sărmanul cal sforăia de nerăbdare. Cumpăna de lemn a plâns prelung și asta m-a trezit de tot. Abia atunci am privit în jur, cercetător.

Și saliva care-mi umpluse gura mi s-a pus nod în gât. În pridvor stătea un bătrân. Mă privea lung, întristat dar nu mânios. Mi-am simțit obrajii brusc înroșiți, iar sudoarea, abia zvântată, își reinnoi izvoarele. Am schițat un soi de salut. Și m-am bălbăit:

- Iertați-mă ... Eu ... Eu voiam doar fântâna ... adică apă ... N-am rezistat ispitei. Dar plătesc tot ...

Bănuiesc că arătam ca un prunc prins cu vreo șotie.

- Nu trebuie, domnu' ofițer. Beți în pace! Dacă mai vreți ... azi-măine nu veți mai găsi nici smântână, nici fântâna ...

- Au fost de la Sfat. Cică trebuie să ne mutăm în sat. Vor dărâma totul aici ...

Bătrânul fixa fântâna cu o privire încărcată de dor și de jale.

La o ușoară adiere de vânt, cumpăna fântâni plânse din nou ...

(Traducerea autorului)

OANA IGRIȘAN

INSOMNIE DE ZBOR

*De nopți visele-mi sunt brăzdate
de zboruri,
Aripi răsfrânte îmi fâlfâie-n creieri.*

*Zboruri și zboruri
Atât de nenumărate zboruri
Ce-mi zboară prin zboruri.
Întind mâna către zboruri
Și degetele-mi mângâie zborul.
Dulcele, amarul, meu zbor
Te-am mângâiat, nu, nu cu
degetele, ci cu inima-mi zburândă,*

*Dar iată că spre dimineată
Zburându-mi zborul nezburaător
Am zburat până dincolo de zboruri.*

FATA CEA ADEVĂRATĂ

*Plânsul meu atât de cerebral
S-a oprit și dintr-o dată
Am început să plâng isteric
Asemeni celui mai nebun dintre
pământeni.*

*M-am privit în oglindă și nu m-am
recunoscut
Și-atunci dintr-o groază nebună de
mine,*

*adică de ea cea din oglindă
Și dintr-un dor atât de dureros de
mine însămi*

*Am început să-mi sfâșai trupul.
Era liniște și eu mă sfâșiam nu în
grabă ci încet ca nu cumva să trec
din nebăgare de seamă de mine.*

*La un moment dat m-am privit în
oglină și
m-am recunoscut, eram eu. Da eram
eu ființa aceea*

*cu trupul sfâșiat,
Cu ochii ieșiți din orbite și roșii de
atâta plâns ...*

*De atunci nimeni nu mă mai
privește și eu stau așa*

S-a mai întâmpat ca bărbați, juni sau unii în puterea vârstei, să-și aducă muieri te miri de pe unde. Că ei erau întruna plecați ba la armată, ba prin cele străinătăți, ca să se bată sub flamurile altora, ori, după cum le stătea bine, ca gugulani ce se numeau, luau în fiecare toamnă drumul Orașului, ca să-și târguie merele. În cântecul lor se zicea: „Eu vând mere, eu vând pere, da' nu vând a mea muieră”, ceea ce se și adevăra, dar asta nu putea să-și oprească, pe cei mai aprigi din fir, să nu-și cumpere vreo nevastă de pe aiurea. Sau s-o fure. Dacă nu cumva, să fugă cu ea, luându-și lumea în cap, cum făcuse junele Plicăneștilor când s-a în-

erau puse la cale cu mult înainte de făptuirea lor. Cum, necum, pe măsură ce se mânau la vale apele Timișului și se îmbogățea în ani satul, oamenii perindându-se după legile firești, învoielile privind încuscirile scădeau în preț. Asta și fiindcă vremurile noi îi sărăciseră pe slătinari și-i supuseră la grele încercări. Ca să-și plătească la vreme cotele, unii vânduseră din pământuri, alții își goliseră grajdurile ori se lipiseră de oi. Iar când s-au băgat câțiva la CFR rea pildă au dat, fiindcă s-au aflat destui doritori să aibă o pensie la bătrâneți și de la calea ferată au ajuns să se bage la lucru și mai greu, în uzine, la Reșița, pe la

pieptarului, cotrința își perduse culorile, opregul îi rămăsese cu doar câteva fire, poate roșii, poate negre, ștrinfii de lână erau răsărpiți și opincile, din piele gireasa de porc, își pierduseră de tot forma, gurguiul lor se teșise, rojițelor le țineau locul niște sfori, iar hârtii le roseseră călcăile. Lasă că mai erau și alte muieri, mai cu seamă babele, care se purta ca vai de lume, dar măcar alea își țineau țoalele bune pentru când vor fi duse la morminți. Ea se simțea încă în puteri și nu ostenea să facă tot ce-i sta-n vlagă păstrată și n priceperea dobândită de nevoie. Că altfel, după o zi la sapă ori la seceră, numai de război îi ardea alteia. Barbura se așeza în fața lui, pe scăunelul cu trei picioare și începea să apese, cu tălpile-i încinse după oboseala deja astransă, pe tălpăleț, cu îndârjire de parcă ar fi călcat pe capete de șerpi de-i răi. Alteori lua furca de tors și n-o lăsa până pica răpusă pe somn. Trăcnea din te miri ce vise, pomenindu-se cu furca-n poală ori legându-o pe brațe, și atunci își aducea aminte de cum o legăna pe Bina. Și de îndăoșă, gândindu-se că

FLORIN BĂNESCU
Si l-a văzut pe Ucigă-l toaca!

curcat cu o țigancă bălaie și mândră foc, din lablanița, ajungând cu ea prin Pesta, prin Beci și, dacă ar fi careva, încrezător în poveștile lui Busuioc Baru, învoindu-se să-l asculte, că-i mersese vestea de om înțelept din pricină că prea le știa el pe toate, apoi ar fi aflat că junele băgase în boală, cu torogoata lui, și pe franțujii care n-aveau altă treabă decât să șadă prin cafane și cazine, bând vinuri dulci, tocându-și banii la cărți și ascultându-l pe fugitivul din Slatina Timișului. Dar parcă Nistor a lu' Trașta nu-și adusese muieră, după prima mare bătaie mondială, taman din Galiția, unde aia se și întorsese, după o vreme, dându-i slobozenie lui Nistor să-și caute o fată din satul lui. Ca să nu mai vorbim de moș Clopa care și după ce trecuse de nouăzeci de ani ofta din rărunchi după dalmațiana care-l ținuse în casa ei vreo trei primăveri (că tot într-o primăvară-i trecuse timpul pe acolo).

oarece mine, la Balta Sărată unde se făcea mobilă și tot așa de ajunseseră moșii să rămână singuri, grijind de sat după puținele puteri pe care le mai aveau. Or asta nu se cădea, să rămână satul fără oameni. Înțelegeau ei că nu era nici un rău în mersul copilămei la școlile cele înalte, închideau ochii văzând că nu-s prea băgați în seamă când se găteau junii de nuntă, înghițeau și rușinea că și fetele prîșseseră glas și odată le muneau, acolo, niște vorbe, „mă mărit cu a lu' cutare” și gata. Dar măcar se măritau în sat. Nu se văzuse încă vreo pălurată care să-și aducă om cules de pe cele drumuri. Asta până nu s-a dus Bina, mai întâi la Oraș, pe urmă la Timișoara, cu gând să ajungă doamnă. Ce școli va fi făcut ea pe unde umblase, nu știa nici biata mumă-sa. Că Barbura numai de asta avea vreme. Ea lucra cu ziua, pe pământurile altuia, ca să-i trimită bani. Doar asta-i cerea întruna draga ei de fată. Va fi crezând și aia că o muieră singură are podul plin de hârtii plăcut foșnitoare, albastre, pe care, din când în când le mai răsfirea cu furca să nu prindă udeală. Că numai despre atât îi trimetea carte. Ba că își plătește găzdoanele, ba că la cantină s-a scumpit masa, ba că-i musai să-și cumpere vreo sucnă nouă. Barbura avea casă, moștenită, pe care o ținea curată ca paharul, cu merindea se descurca mai cu seamă după ce ieșeau urzicile și loboda și macrișul, apoi veneau poamele, iar făina de eucuruz, cât să-și pună de-o mămăligă, se mai găsea. Mai avea o capră bună de lapte și câteva găini ouătoare care o îndestulau. Cât despre țoale, le purta pe cele din vremea când avea omul ei și nu se șfia să-i păsească alături, prin mijlocul uliței mari. De când Bina umbla pe la școli, se strecura ca o umbră, tot pe lângă garduri, că-i ieșeau călții prin găurile

fata-i singură prin străinătăți și pe dată fusul începea să sfârâie de parcă ar fi vrut să treacă prin podele și să-și drept spre inima pământului. După care, în zori, se pornea iar și iar, la legat snopi la ridicat persoane și clăni de fân, la cules de prună, la scos cănepa din topile (pe care) tot ea o melicla, mergând oriunde se câștiga ceva, strângând ban lângă ban. Pentru ea nu ținea deloc, doar cât să-și cumpere de la Cooperativă câte un sălic, adică un coș de sticlă ce se spune la tampa de petrol, ceva fâlperturi, sare, mă rog, cheltuieli mărunte dar și acelea făcute cu inima grea. I se mai ușura visând. Cu ochii deschiși, fiindcă altfel, ruptă de osteneală cum era, avea somn scurt dar ca de plumb. Și la ce visa Barbura? Păi la nunta fetei, cu vreu june fâloș, de la ei din sat. Și atunci o mușca îndoiala. Te pomenesti că Bina rămâne la oraș, acolo-i locul doamnelor. Și cum o s-o mai vadă ea? Altfel, tare des avea prilejul asta. Cam odată pe an, vara, când fata binevoia să descindă din tren, în gara Slatina Timișului și s-o ia, încetuș, pe drumul umbrat de pruni, până la casa Barburei. Unde, abia ajunsă, strâmba din nas, patul nu-i mai plăcea la oraș nu se doarme pe strujac umplut cu ghije, înțelesese bătrâna, mâncarea nici pe atât. Și se plictisea sârmana, cu ce să-și umple ea timpul câtă vreme mumă-sa era dusă la lucru? Ei, se mai ducă ea la rău, n-ar mai fi trecut Timișul pe acolo, gândea Barbura, că fata ei cuminte se despuia, arătându-și oricui toate alea, după cât auzise de la vecina Uța. Că nu mai putea Bina de ce spune și crede o babă! Așa era „moda”, puțină mulțumire binemerita și ea, după atâta învățătură, nu-i așa? Așa o fi, socotea Barbura, cum era să se întâlnească cu

(Urmare în pagina 9)

(Urmare din pagina 8)

una atât de înșcolată? Deși uneori o fulgera câte un gând, repede stins - n-ar fi fost mai cuminte să rupă o furcă de tors pe șalele ăleia? Numai că ajungeau câteva vorbe șoptite, suav, de Bina și gata, se înseninau iar privirile Barburei. La urma urmelor, se mai gândea, vremurile se schimbaseră cu totul tot. Ai tineri își vindeau lanțurile de pământ ca să-și cumpere țoale care mai mult dezgoleau decât învăleau trupul fetelor, iar junii arătau ca țircusanții. Doamne ferește, că dacă te luai și după cum își rătungea câte una părul și vreunul și-l lăsa să-i curgă pe șale, apoi nu mai jura nimeni, privindu-i din spate, care-i de parte femeiască și care-i de parte bărbătească. Alții își băgaseră în casă televizor, lucru fain dar tare scump, că uite ce pățise Gaicin al tânăr, își dusesse vaca la târg, la Oraș, și se întorsese cu o șcățulă cât un orman. De când avea televizor care arăta iarba verde, macul roșu și cerul albastru, în fiecare seară, casa-i era plină de goști. Unii uitau de ei, adormind pe scaune, alții aduceau câte o uiagă de răchie și mai vorbeau ei, mai vorbeau ăia din televizor, până se albeau ferestrele. Când dădea alba, i se golea casa și atunci băga de seamă că era chiar goală. Își mâna muiera pe la neamuri și prin vecini, după lapte, pentru ăi mici. Și de câte ori nu se alesese biata muieră cu îndemnul să-și mulgă televizorul... Cei mai fișcăloși își cumpăraseră mașini. Nu mai puteau să-și rupă opincile și poacinii pe drum (lasă că numai bătrânii purtau așa ceva), era musai să-și așeze fundul pe șitul moale al mașinii. Cu mașina se duceau la râu, muierile clăteau pânzeturile pentru albit și pe urmă se scaldau, bărbații își spălau mașinile pe prund, după care se aruncau și ei în Timiș, jucându-se de-a prinsa cu soațele lor. La sfârșit se însoreau, că aveau timp berechet, nerușinându-se să se arate goi, da' goi cum fuseseră Adam și Eva în Grădina Raiului. Bine, bine, însă ăștia de se scaldau în râu ședeau perechi-perechi, nu ca Bina care se făția cu cracii goi de una singură. Cine știe care-i dădea târcoale. Barbura încerca uneori s-o mai tragă de limbă, dacă n-are vreun drăguț pe la oraș, că vezi bine, vremea curge precum apa Timișului unde se scaldă ea lăsându-și țâțele-n văzul lumii, și odată se pomeneste fată bătrână. Unde mai pui că-n loc să-și astrângă ștafir ca lumea, ea toca banii precum melița pozdările de cânepă. Și uite așa, să fie cu iertare, în curu' gol n-o mai ia nimeni. Bina râdea mănzește, știa'ea ce știa.

Și într-o bună zi Barbura primi carte de la Bina. Alergă, într-un suflet, până la busuioc, să i-o citească. Vești, povești, fata se cânta după bani și-i descânta despre ce nevoi are. Abia la sfârșit, ceva de care nu îmi vorbise Bina niciodată. O cerea unul de nevastă, povestea era urzită gata, se vor

duce la Sfat și atât, n-aveau ei vreme de nuntă că și ginerele Barburii (poftim, minune!) e student, se gătește să ajungă mare om în țara lui... Cum adică în țara lui?, îl luă din scurt Barbura pe Busuioc. Acesta se scărpină după urechea dreaptă, mai cercetă odată scrisoarea și-i spuse: „Păi, bag de seamă că-i vreun străin”, cum vine asta, străin, se înfuriase de-a binelea muiera, „iaca așa cum auzi, din altă țară”, așa ceva nu se cada se văitase Barbura căruia i se muiaseră picioarele. Busuioc se supăraseră, nu greșise el cu nimic, dacă smintita aia, care-i era și nepoată, dăduse peste cine știe ce adus de vânt, treaba ei. Și nunta? mai îngăimase Barbura...

N-a fost nici o nuntă, cel puțin nu una la care să fie chemată și ea. Bina îi scria tot mai des, ceva nu se potrivea și până la coadă se dovedi că taman așa era. Toate se petrecuseră la iuteală fiindcă Bina rămăsese grea. Barbura s-ar fi suit în primul tren, să ajungă la fată, dar cum nu mai făcuse niciodată așa ceva se mulțumi să aștepte mai întâi scrisorile, apoi pe Bina și pe Berti. Fata născuse un băiat, îl botezase Albert, dar Barbura

a îngăimat ea o întrebare. Bina râdea ca proasta-n târg. Atunci îi veni o bănuială grozavă: „Cu ce turc l-ai făcut?” Binei i se scuturau umerii de atâta hăhăit și Barbura, ce să mai facă, a îndemnat-o: „Hai acasă fa, că ne vede lumea. Las' că ți-oi da să bei tutun din narghilea și să sorbi cafea, că dacă te-ai făcut cadână, apoi așa s-ar cuveni!” Și s-au mistuit pe sub pruni, luând-o prin grădini, pe poteci rar umblate.

Dar după o săptămână a venit tatăl căruia tare-i păsa de ce vor spune slătinarii văzându-l, era, învățat omul cu multe... Până să ajungă acasă, condus de Bina, a ieșit tot satul în uliță, ca la urs. La Cooperativă ăluia i-a venit în gând că-și terminase țigările pe drum, în tren, și a intrat să-și cumpere un pachet de „Mărășești”. În ușă a dat nas în nas cu baba Răveca. Plin de bună cuviință, s-a dat un pas înapoi și odată și-a sticlit dinții zâmbind babei. Și aia s-a dat înapoi, cu totul, arătând lumii ce are pe sub poale. Dar s-a adunat iute de pe dușumelele stropite cu gaz și a țâșnit pe lângă namila din prag. Își făcea cruci mici și repezi, scuipându-și în sân și

Fotografia autorului la mașina de scris

il rebotezase după cum se rostește numele acesta în satul lor.

În ziua sorocită sosirii, Barbura s-a dus la gară cu vreo trei ceasuri înainte de sosirea trenului. Tremura ca frunza-n vânt de frig și de griji, ăla mic venea numai cu mumă-sa, generică avea să sosească după vreo săptămână. Ei, a dat Domnul și a intrat trenul în gară, a coborât Bina dintr-un vagon, cu pruncul îl brațe. Barbura s-a repezit să i-l ia, să-l simtă lângă pieptul ei, aproape de inimă. Pruncul, în scutece albe ca neaua, se lăfăia pe o perină de puf, cu fața acoperită de o căruță de borangic. „Să-l țuce buna”, a zis Barbura și a dat căruța la o parte. Și atunci i-a tăiat răsuflarea. Pruncul avea chipul negru de tot, precum ciuivicul, precum a mai neagră dudă din frăgarul crescut în curtea ei, precum burlanul de tuci de la biserică, precum noaptea fără lună, precum Dumnezeu mai știe ce. „E beteag pruncu?”,

ținând-o tot într-o fugă înspre Slătinaoara. A oprit-o Barbura, care știa deja multe: „Ho, muieră, că n-or fi dat turcii!” Răveca s-a uitat, temătoare, peste umăr și a zis dintr-o suflare: „L-am văzut pe Ucigă-l toaca!” Asta a lămurit-o pe barbura care și-a zis în gând că, i-a venit ginerele. Și s-a hotărât că turc, neturc, ori ce-o mai fi ăla, se va duce cu el la popa Isaia să-l boteze. Că doar s-a mai pomenit despre turci creștinați în Slatina lui Florei... Cât despre Berti, până crește, se vor deda copiii satului cu el și se va amesteca în jocurile lor. Să-i dea Domnul puțin noroc, că altfel e tare frumos, țuca-l-ar muma să-l țuce! Da' tot îl va întreba ea pe Busuioc, că ăla-i cel mai mintos dintre toți, dacă nu se va găsi ceva... vreun leac, acolo... Să-l spele, bunăoară, cu apă neînceptută, poate...

Florin BĂNESCU

Și-aș vrea să mă pot răstigni ca să-mi spăl păcatul...

PS. Căci de El îmi e prea jenă.

ÎN TRE GENERATII

Suntem generația care s-a născut din prea multă luciditate a bătrânilor noștri, A acelor bătrâni ce au fost constienți de responsabilitatea pe care și-o asumă aducându-ne pe lume. Din atâta responsabilitate ne-am născut noi, Această generație ce explică în zadar bătrânilor. Că Dumnezeu nu mai există, Că a fi părinte e o nesăbuintă, Că noi le știm mai bine pe toate, Căci la 18 ani avem experiența pe care generația bătrânilor noștri N-o va avea-o niciodată. Între noi și generația bătrânilor noștri barierele sunt lăsate. Le-am putea depăși Doar dacă voi bătrânii noștri ne-ati vinde niste luciditate și-ati accepta să cumpărați de la noi niste negare pentru toate.

COPACULI

A existat odată un copac Care s-a răstignit pentru păcatele celorlalti copaci. Eu dintr-o ură nesfârșită am dat cu pietre în acest copac Până ce l-am omorât. Și-a murit măretul copac! În momentul morții sale cerul M-a condamnat la copac. De-atunci sunt copac și aștept în zadar, un alt copac să se răstignească pentru mine!

URME

Las în urma fiecărui pas pe care-l fac Bucăți din sufletul meu. În urmele anilor lăsate de mine pe nisip Mi-am rătăcit întreg sufletul Astăzi m-am hotărât să mă-ntorc să mi-l adun Și astfel cu el întreg Să pornesc, să las doar urme pe nisip Nu și bucăți de suflet. Mă plimb înapoi până la prima urmă a copilăriei De unde-mi adun ultima rămășiță de suflet. Acum sufletul mi-e întreg, dar el îmi zboară din palme Și pleacă într-o călătorie dincolo de urme.

„CARACTERUL PREDOMINANT SĂTESC AL FESTIVALULUI „GURA SATULUI” ESTE ACUM ÎNTR-O OARECARE ECLIPSĂ!”

Rep.: Stimate domnule Valentin Silvestru de mai bine de un deceniu sunteți, la fiecare ediție președintele juriului Festivalului de satiră și umor țărănesc „Gura satului” de la Macea. În această vară a anului 1995 a avut loc cea de-a VII-a ediție a acestui inedit festival. Pentru început, vă întreb, ce elemente de continuitate a avut această ediție și, evident, ce elemente noi?

V.S.: Elementul de continuitate este însăși dănuirea festivalului, ceea ce este cât se poate de îmbucurător, așa spune chiar tonifiant. El își exercită funcția lui de crezuet al inițiativelor în domeniul umorului sătesc; proclamă în continuare folclorul ca o sursă de surâs și râs pe compartimentul respectiv și adună în jurul lui o sumă de oameni interesanți - caricaturisti, scriitori, artiști, interpreți, grupuri care se găesc într-o stare de voieșie la Macea, acum ca și altădată. Calitatea festivalului dintr-un punct de vedere crește, sporește. Anul acesta au fost și participări din afara țării, de pildă la „Salonul de caricaturi”. E profitabil ca pe viitor - datorită faptului că în prima zi a festivalului s-a inaugurat și un Muzeu Național al Caricaturii în Castelul din Macea, ca instituție stabilă - să existe și alți participanți din țări europene și neeuropene, apoi chiar Muzeul Caricaturii să găzduiască expoziții cu caracter pasager ale unor artiști importanți din Franța, Italia și Germania. Deci, acesta este un element nou. De asemenea un alt element nou îl constituie faptul că anul acesta au venit la stăruința mea și al Asociației Umoriștilor Români, grupuri și artiști individuali din mai multe centre ale țării. Înainte era mai restrânsă reprezentarea din punct de vedere geografic - cultural. Chiar dacă nu toate prezențele au fost pe măsura așteptărilor, totuși această largire a arcului de cuprindere este benefică și făgăduitoare pentru următoarea ediție, a VIII-a, din anul 1997. Ne lipsesc deocamdată - acest lucru l-am observat acum, în iulie 1995 - spectacolele de performanță, artiști de mare valoare, chiar din rândurile amatorilor. Din punct de vedere al organizării, eforturile de investiții au fost foarte mari, sponsorii au venit cu mărinimie în ajutorul festivalului, iar autoritățile de la Prefectură, Consiliul județean și Primăria din Macea au fost aproape de ideea de festival și de desfășurarea acestuia. Când privesc pe localnici, ei sunt admirabili sub raportul ospitalității, al cheltuielilor pe care le fac, al timpului pe care și-l irosesc pentru oaspeți. Cu toate aceste eforturi, însă rezultatele nu au fost pe măsură. Consider că dacă există atâta strădanie ca să se investească și să convingă atâta lume să vină la Macea, este necesar ca organizarea să fie întreprinsă de oameni mai abilitați, iar cei din Macea să

fie ajutați de la Centrul județean cu mai multă osârdie și calificativ.

Rep.: Considerați că este potrivită mutarea festivalului din primăvară în mijlocul verii, în miez de seceriș?

V.S.: Observația dumneavoastră este îndreptățită, am făcut-o și eu. Nu cred că este un moment bun. Socot că într-o asemenea perioadă mulți din locuitorii satului sunt lipsiți de plăcerea de-a fi la festival fiindcă sunt angajați în muncile agricole, care sunt în toi, se strânge încă grâul, se recoltează și diferite soiuri de legume; oricum vara se știe că țărânel este la câmp până noaptea târziu.

Rep.: În ceea ce privește profitul festivalului, a rămas cel inițial, ori s-a schimbat după 1989?

V.S.: Caracterul predominant sătesc al festivalului „Gura satului” este acum într-o oarecare eclipsă. Spre surprinderea mea - știindu-se că este un festival de umor - au venit oameni care și-au rupt părul din cap, s-au dat cu fundul de pământ, s-au hovit cu trupul de pereți, vrând ei să ne convingă că trebuie să participăm într-un mod tragic sau dramatic la ceea ce spun ei. A fost chiar unul care a venit și ne-a răsturnat paharele, a sărit peste masa juriului, ne-a turnat bere în cap. Acestea sunt stranietăți, ori cum spuneau membrii juriului, se dovedește că ei au greșit festivalul. Unii au venit cu tragedii și cu drame sau pseudotragedii și pseudodrame devenite ridicole, cu buclă care nu sunt potrivite pentru un festival de umor. Iar în ceea ce privește umorul sătesc, umorul folcloric, teatrul nescris al țărănilor atât de gustat odinioară, ospețele de nuntă, orațiile, tot ceea ce folclorul are mai reprezentativ în materie de râs și surâs, acestea au cam lipsit. Vom

Rep.: Așa cum ați putut constata în calitate de președinte al juriului, „Gura satului” a reușit, în festivalul de la Macea, să prindă câteva linii esențiale din problematica specifică a satului românesc în această perioadă de tranziție?

V.S.: Într-o măsură da, a reușit. Firește, nu încă în forme destul de pregnante, pentru că e vorba, aici, la „Gura satului” de artiști amatori. Însă impactul cu problemele sociale este evident, iar satira - fiindcă suntem în domeniul satirei - care lovește în ceea ce este contrariet din punct de vedere al tranziției, cum spuneai dumneavoastră, mi s-a părut în unele cazuri, nu în multe, destul de ascuțită și foarte la locul ei. M-au interesat în mod deosebit aspectele sociale trecute prin baia ironiei și prin acidul zeflemației. Pot să vă spun că cei care iartă cel mai puțin, care cruță cel mai puțin deficiențele prezente sunt țărânii. Ei au o tradiție milenară în ceea ce privește amendarea rețelor, a anevoințelor, a prostiilor și își exercită cu acest fond folcloric peren prerogativa de a critica, de a satiriza, de a batjocori cu foc și sărg ceea ce lezează naturalitatea și autenticitatea.

Rep.: În actuala ediție a festivalului, care a fost genul satiric dominant?

V.S.: La acest festival a dominat satira în forma cupletului, în forma recursului la Caragiale cu o implantare în actualitate, în modalități cum sunt: poezii populare, în anecdotică (produsă de un concurent de la Timișoara). Vă spun încă o dată că nu este vorba de un fenomen compact și nici suficient de agresiv - folosesc din nou un cuvânt pe care l-ai folosit și dumneata - dar sunt simptome foarte îmbucurătoare în această direcție. Participând la mai multe manifestări de acest gen, pot să observ mai cuprinzător procesul acesta de implicare satirică a conștiinței populare. Suntem pe drumul cel bun. Nu am nici un temei să mă îndoiesc că poporul nostru va ști în continuare să rădă de tot ceea ce caută să-l contrarieze sau să-l deruteze de la mersul lui firesc.

Rep.: Ce ne puteți spune despre juriu? Care a fost barometrul critic al

acestui?

V.S.: Juriul a fost constituit din oameni foarte diverși și care s-au întâlnit pentru prima oară în viața lor. El a fost alcătuit din primarul comunei Macea, un profesor de la Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad, doi dramaturgi de seamă ai țării, care sunt și foarte buni umoriști. Într-o componentă atât de variată s-a creat o atmosferă de muncă ireproșabilă. Toate hotărârile au fost luate într-o unanimitate reală și ne-am despărțit în cele mai bune condițiuni ca prieteni, deși mai înainte unii dintre noi nu s-au cunoscut cu ceilalți. A fost o exigență îndreptățită și, în același timp, o bunăvoință remarcabilă față de contextul în care ne aflăm. Am ținut seama de eforturile care s-au făcut pentru a veni la Macea, de strădania unor oameni care ziua muncesc și seara se duc să repete la școală sau la căminul cultural. Nu cred că am făcut rabat de calitate, dar, în același timp, nu consider că acest juriu și-a propus cu rigiditate și ifos să judece ca și cum festivalul ar fi avut loc la București, pe scena Teatrului Național!

Rep.: Prezidați juriul Festivalului „Gura Satului” de la Macea de 12 ani, legându-vă sufletește foarte mult de această localitate. Ce înseamnă pentru dumneavoastră, în prezent, localitatea Macea din județul Arad?

V.S.: Am fost numit cetățean de onoare al comunei Macea; lucru ce mă obligă și îmi dă în același timp posibilitatea să îmi leg, în continuare, viața de acest festival. Consider că datoria mea este să aduc la festival și în juriul lui atât formații și artiști, care să-i ridice cota de interes, cât mai ales scriitori și membri ai Asociației Umoriștilor Români, dar și membri, prietenii noștri care, să îmbogățească programul și să dea populației satisfacții cât mai înalte.

Rep.: Vă mulțumesc!

Macea, 30 iulie 1995

A consemnat

Emil ȘIMĂNDAN

Convorbire cu scriitorul și criticul teatral

VALENTIN SILVESTRU,

președintele juriului Festivalului de satiră și umor țărănesc „Gura satului” de la Macea

continua să credem într-un festival cu proeminență sătesc, de umor sătesc; nu trebuie să-l asimilăm cu orice altfel de manifestare pe care s-o plasăm la Macea.

Rep.: Umorul mai este luat în seamă de comunitatea sătească în această perioadă de tranziție, într-o perioadă în care libertatea și democrația sunt înțelese pe dos?

V.S.: Stimate coleg, mai întâi și întâi, după decembrie 1989, nu toate valorile s-au dat peste cap, ori, există valori perene, care nu se dau nici peste cap și nici nu se așază cu altă parte a corpului pe pământ. În al doilea rând, umorul la români este un dat, face parte din ființa poporului român, care este un foarte mare umorist al lumii și nu pierde niciodată, nu intră în eclipsă niciodată. Cu cât mai aspre sunt împrejurările, el sporește, după cum bine știți că ați trăit într-o epocă în care erau multe anevoinți și apăsări. Și atunci s-a râs foarte bine! În libertate și democrație este imposibil ca umorul să nu sporească. Aduceți-vă aminte că cel mai mare umorist al antichității - Aristofan - și-a scris cele mai multe piese în democrație, iar cei șapte fii care i-au urmat și ei au scris într-un regim democratic. Nu uitați că noi când am avut un regim hai să-i spunem democratic - deși istoria nu s-a pronunțat prea clar în chestiunea asta - între cele două războaie mondiale au existat, la noi, unii dintre cei mai mari umoriști români: Gheorghe Brăescu, Tudor Mușatescu, Mircea Ștefănescu, Alexandru Chiricescu care au scris piese și cărți nemuritoare. Deci, democrația și libertatea sunt favorabile dezvoltării literaturii și artei comice. Și asemenea exemple se pot da din multe alte locuri de pe lume. Nu văd nici un motiv ca în condițiile de libertate a expresiei, a lipsei de cenzură, noi să nu găsim posibilități de a critica ceea ce nu este conform cu aspirațiile societății și al oamenilor de astăzi, ceea ce este inautentic, ceea ce caută să mistifice și să deturneze de la scopurile ei societatea care se zămislește acum. E un câmp extrem de larg de inspirație umoristică și aceasta se vede și în existența mai multor reviste de umor, în existența cărților pe care le scoatem, a comediiilor excelente pe care le avem și care, din păcate, văd atât de rar lumina rampei! Vorbesc de comediiile românești și de detașamentul extraordinar de actori comici pe care-i avem!

„De la început ne-am propus ca revista <<Arca>> să fie una cu bătaie națională!”

(Continuare din pagina 4)

pusculare și alte poeme” - 1984, „Elegie în grădină” - 1987 și „Drumul cu ființe” - 1990. Ce reprezintă astăzi pentru poetul Vasile Dan poezia și cum vă reprezentați generația din care faceți parte?

V. D. : Aș dori să fac mai întâi o disociere: nu știu dacă ați observat că sunt singurul poet arădean care nu a apărut cu o pagină de poezie în revista „Arca”. Am considerat că important este nu să apar eu (ori cei care lucrăm în redacția revistei), ci să-i stimulăm înainte de toate pe colaboratorii noștri prețioși. De altfel, vreau să vă spun că am publicat mai puțină poezie în ultimii ani, nu am scos decât cartea din anul 1990. Am considerat că momentul actual este în primul rând unul politic și economic, literatura trecând, din nefericire, pe planul doi! Sigur că mă gândesc la o nouă carte de poeme, pe care am să o scot cine știe unde și când. M-ați întrebat cum îmi reprezintă generația? A apărut recent „Dicționarul scriitorilor români” de Mircea Zociu. Răsfoind dicționarul am constatat cu uimire un lucru: în preambulul dicționarului, unde este tratat în detaliu istoria acestei lucrări, lupta criticului și istoricului literar Mircea Zociu și a colaboratorilor lui, pentru editarea dicționarului, cu cenzura, cu secția de propagandă a C.C., cu diferite personaje ca Dulea, Suzana Gâdea, cu Ion Brad, cu alți funcționari înalți ai partidului comunist și ai cenzurii, am constatat că în una din „minutele” pe care le-a făcut Mircea Zociu cu cenzura printre autori care trebuiau minimalizați (sau eventual chiar radiați), alături de Mircea Cărtărescu, Nichita Danilov, Ion Mureșan din Cluj (în total 15 autori) m-am aflat și eu, se afla și numele meu! Deci, eram în atenția „paznicilor” purității ideologice de partid încă de pe atunci! Acum, să răspund la întrebarea dumneavoastră printr-o formulare retorică: „cum să nu fiu solidar cu o asemenea generație care a avut, într-un anumit fel, aceeași biografie literară ca și a mea?” Răspunsul meu este clar: sunt solidar cu ea!

Rep. : Ați publicat în revista „Relief” din Arad un fragment de roman. În ce stadiu se află acesta, pe când ar putea vedea lumina tiparului?

V. D. : Este adevărat am publicat în revista „Relief”, un fragment din romanul „Șapte zile de la marginea timpului”. Romanul este deja scris, însă probabil va mai suporta mici corecții stilistice. Cu toate că sunt vreo două edituri care vor să îl publice, nu în public încă. Am în continuare sentimentul că n-a venit momentul. Acțiunea romanului se întâmplă la Arad și încă multe personaje ale momentului toamnă-iarnă 1989 se vor recunoaște în el, pentru că e un roman care nu ascunde realitatea. Deci, mai aștept să treacă timpul...

Rep. : Sunteți secretarul Filialei din Arad a Uni-

Convorbire cu poetul VASILE DAN, redactor șef al revistei „Arca” din Arad

unii Scriitorilor. Ce ne puteți spune despre filială?

V. D. : Deci, important este nu existența secretarului filialei, ci a filialei ca atare. Dacă Uniunea Scriitorilor este condusă de la centru de către un președinte, în teritoriu, filialele sunt conduse de către un secretar. Secretarul este capul filialei. Cum am subliniat mai înainte, important este faptul că la Arad există o Filială a Uniunii Scriitorilor, care totalizează în prezent peste 30 de scriitori din Arad, Oradea și Hunedoara; majoritatea membrilor constituind-o scriitorii sub 50 de ani! Apoi, vă rog să mai rețineți, ca o cinste pentru noi, că Filiala din Arad a Uniunii Scriitorilor s-a înființat odată cu Filiala din Chișinău a Uniunii Scriitorilor. Numai făcând această comparație vă dați seama câtă onoare s-a dat scriitorilor din această parte a țării!

Rep. : Ați început o colaborare intensă cu televiziunea locală din Arad. Cum imbrinați munca de reporter TV. cu cele de poet, conducător de revistă și secretar de filială?

V. D. : Munca într-o televiziune este una de publicistică, de ziarist. Întotdeauna publicistica, ziaristica au fost „o pâine” pentru scriitori. Toți marii noștri scriitori și-au câștigat existența muncind la gazete. Exemplul cel mai mare este Eminescu, care a muncit, în mod

nemilos, la ziarul „Timpul” să-și câștige existența. Dar nu numai marele nostru Eminescu, ci marea majoritate a scriitorilor noștri au trecut prin această experiență de viață. Deci, în ceea ce mă privește am ajuns la televiziunea INTERSAT din Arad dintr-o nevoie socială, de a câștiga o pâine și de a avea siguranța acelei pâini.

Rep. : Am înțeles că la televiziunea locală INTERSAT sunteți un colaborator foarte apropiat cu prozatorul Gheorghe Schwartz!...

V. D. : Da, prietenul Gheorghe Schwartz este redactor șef la postul TV INTERSAT din Arad. Eu sunt redactor șef adjunct pe probleme de cultură. Acum pot să vă mai spun că deși am mers să lucrez la televiziune dintr-o nevoie prozaică, de-a câștiga o pâine, am ajuns în prezent să am satisfacții deosebite în sensul că am reușit să fac o serie de emisiuni deosebite, cu înalte fețe bisericesti și cu scriitori arădeni și din împrejurimi. Mă gândesc înainte de toate la convorbirea realizată cu Înalt Prea Sfințitul Nicolae Corneanu, Mitropolitul Banatului, care poate intra într-o istorie culturală locală.

Rep. : Cum își vede poetul Vasile Dan viitorul?

V. D. : La viitor trebuie acum să ne gândim în mod foarte concret, ca să putem să traversăm această perioadă de marasm economic, moral și politic. Îmi doresc - ceea ce vă doresc și dumneavoastră - să fim sănătoși în primul rând, fiindcă dacă suntem sănătoși, poate vom reuși multe să învingem. Dar față de viitor nu pot avea o percepție prea clară. Henri Coandă spunea că față de viitor suntem ca într-o luntre, în care vâslim cu spatele înainte. Vedem că înaintăm, dar, exact, în ce direcție înaintăm, nu prea vedem. Ceea ce putem ști însă despre viitor este numai în măsura în care percepem corect prezentul și respectiv trecutul. Dacă ne încapănăm să nu vedem prezentul corect și să ne facem că nu am trăit în trecut, inclusiv politic, atunci nu ne vom da seama nimic despre viitor! Personal sunt încrezător în destinul cultural al acestui popor; mai puțin însă sunt încrezător în destinul lui politic!

Rep. : Vă mulțumesc!

DEBUT

Sunt flori...

Sunt flori cu palide culori
Răsar și se sting pe morminte
Tristă e mișcarea lor,
Și totuși sunt sfinte.

LIVIA NADIȘ

Sunt flori cu petale de suflet
Șoptesc și îngână visul
Parfumul lor e poetul
Cu iubirea, cântul și versul.

Sunt flori ce cresc în lumină
Pătrund șoapta și privirile
Cresc mereu spre boltă senină
Petalele lor sunt amintirile.

Flori, palide culori
Răsar și se sting și sunt sfinte
Șoapte și suflet, flori
Vise, poezi și cuvinte.

Mi-e dor

Mi-e dor de casă și de sat,
De holda noastră roditoare
De dealuri și de codrul fermecat,
De flori și de privighetoare.

Mi-e dor de tine și de sat
De oameni, locuri și de grai,
De razele din luna mai

Mi-e dor de tine, „m-ai uitat?”

Mi-e dor de multe toate
Și nici nu pot măcar să cânt,
Căci ele nu-mi intră-n cuvânt,
Se sting în suflet și în șoapte.

Taina dragostei

Te cheamă căutările din geana
albastră, unde dorurile te-au căutat...
Tu nu vrei poate să asculti cum
toate undele poartă numele tău;
Tu nu vrei să vezi că-n mii de unde
chemarea ascunde o taină...
Stăteam acolo, în pragul munților
mei și vedeam cum pluteau spre
zare norii chemărilor...
Am zărit atunci cuvântul purtător
de bucurie,
În lumea mea am deslușit lumina
lumii tale.
... Era Dragostea ...

Era taina întipărită în sufletele noastre.

Și toate-s un cânt

Muguri și flori,
Petale-n vânt,
Șoapte, viori
Și toate-s un cânt...

Ape-nvolburate,
Găze, pământ.
Vise curate
Și toate-s un cânt...

Câmpuri și miei
Păsări, trilul sfânt,
Grădini, ghiociei
Și toate-s un cânt...

Ape și flori
Fosnet și vânt,
Grădini și viori
Și eu sunt un cânt...

R

PAGINI EUROPENE

Delgo Valeri LAGUNA VENETIEI

Mai mult decât largului mării ce-și umflă pieptul cu nepotolită pasiune, chiar atunci când pare adormită în uitare, laguna noastră seamănă cu o largă pășune deschisă la vânt, liniștită, vălurind fără alt glas decât foșnetul ierburilor ușor legănate. Pe această câmpie verde-albăstră pasc mari vele rătăcitoare, roșcate sau tărcate în alb și sur, sur și negru; desupra se întinde, abia o idee mai deschis la culoare, un cer înalt pe care vin și se duc turme de nori ca zăpada, mânate spre măcelul asfințitului de soare.

Și așa cum din lina câmpie fără hotar își înalță ici-colo creștetele gospodăriile de țară, la fel și aici răsar pe întinderea apelor risipitele insule, mici și mari, locuite ori pustii, celebre sau anonime, fiecare neclintită și închisă în ea însăși, în mijlocul mișcării perpetue a curenților: fiecare în așa fel făcută ca să poată reda în mic imaginea lumii omerice cuprinsă în îmbrățișarea marelui părinte Ocheanos.

Acesta este peisajul natal al Venetiei și în placidele lui singurătăți, pe jumătate marine, pe jumătate rustice, între gurile râului Piave și portul Chioggia, unde s-a afirmat voința și mândria latinilor izgoniți din așezările lor de pe uscat de năvala avarilor, hunilor, erulilor, ostrogotilor, longobarzilor. În tăcerea lagunei, nefericirii fugari au auzit, odată cu răsuflarea grea a mării, chemarea conștiinței lor civice; constrânși la redusele hotare ale unei insule sau alteia, au simțit că trebuie să-și reconstruiască singuri ordinele lor, bisericile lor, cetatea lor, ca după potop. Aveau s-o ia de la capăt și pornind de la mai nimic, cu angajarea tuturor energiilor; trebuia reinviat înainte de toate sentimentul valorii individuale și naționale.

Astfel, mai înainte ca Venetia să fi luat ființă, spiritul venetian s-a educat vreme de trei secole pe aceste pământuri nesigure, printre aceste ape lenevoase și lacome la o vitează putere de răbdare, la edificarea morală și materială, la cucerirea unui destin demn.

Au fost secolele locurilor cu numele de Carole, Equilo, Cattanova, Matemaucio, Torcello; până când, în sfârșit, se ridică Rialto, care deschide mileniul de istorie și grandoare cu adevărat venețiene.

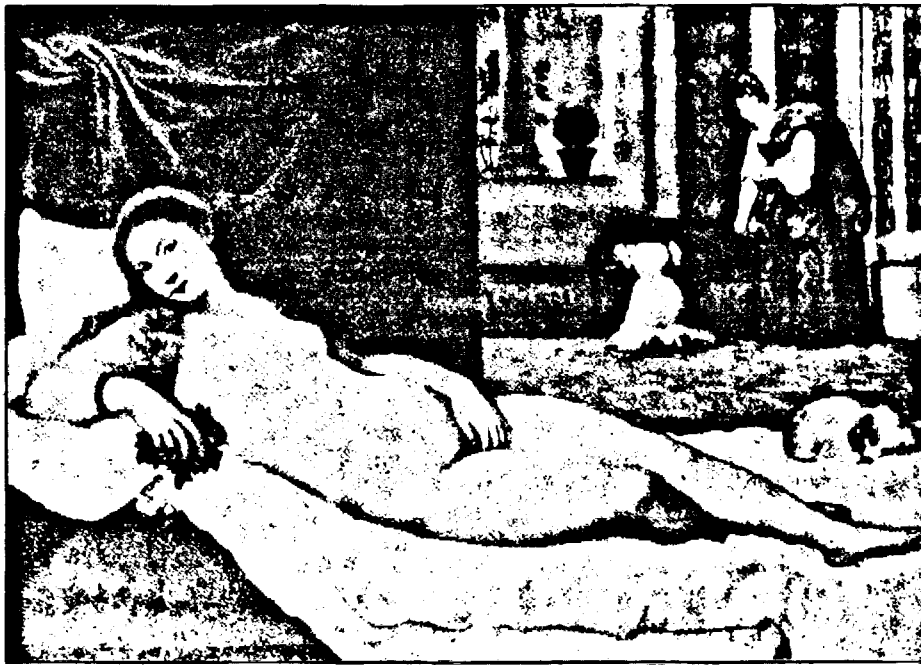
Împăcate singurătăți. Vast peisaj mediativ, ce-ar părea să ofere un refugiu numai celor care fug de viața activă: călugări, poeți sau inimi bolnave în lănczând melancoliei. Miracolul Venetiei, marinărească, negustorească, războinică, împărătească Venetie, îți pare și mai miraculos când îl situezi chiar aici, în mediul său natural.

Este adevărat că pe acele vremuri străvechi apele noastre trebuie să fi fost mai agitate decât astăzi; așa a simțit prea bine și D'Annunzio, când prin gura lui Marco Gratico din tragedia Nave, cântă eroicele primăveri ale „liberului popor de Refugi-ați”:

„Udite le fiumane
di primavera, l'empito che romba

al ringorgo dei porti, la rapina della sabbia a del fango intorno ai dorsi e lungo i lidi, il tuono delle grandi acque, che cresce come cresce l'ombra...”

Astăzi, după atâtea veacuri de încăpățanată luptă a oamenilor împotriva crudei violențe a mării și a râurilor, laguna este liniștită; nu mai cunoaște alte vijelii decât pe acelea ale cerului, neașteptatele izbucniri ale borei și îndelunga bătaie a sciocului în valurile apei. Odată căzut asaltul vântoșelor dușmane, laguna revine la senina sa blândețe de pășune marină. Este o imensă lumină tăcută sub imensa tăcere luminoasă a cerului; ici și colo, între cer și ape, strălu-

Titian: „Venus din Urbino”

cesc insulele trandafiri cu turmurile lor blonde.

[A un pas de sfânta nebunie a poeziei, Friedrich Nietzsche contemplă acest azur de mătase, deasupra apelor, sus, ca un acoperiș - „ob des bunten Baus”, și-ar vrea să-i soarbă sufletul, să fie fericit prin acest azur:

„Die Seele wahrlich tränk ich gern ihm aus! ...
Mein Glück, mein Glück!”

Fiecare insulă, o mică lume. Chiar și cele mai apropiate de Venetia - Giudecca, Sant' Elena, Lido - nu mai sunt Venetia; au aspectele lor, caracterele lor particulare.

Lido așa cum se știe, este un fel de colonie balneară: vile, holeturi, stabilimente, palatul Cinematografiei, templul lui Mamma sau Cazinoul.

Toate mai mult decât urâte; dar iată și aci marea, cu nisipul ei de aur (cea mai gingașă pielită a pământului); mai sunt și plopii mari, răcoroși și cântători ca părăurile de munte, și mulți trandafiri în anotimpul rozelor și, ceva mai puțin la îndemână, livezile încărcate de culori și albul sătuc mănăstiresc de la Malamocco.

Sant' Elena este schița unui nou oraș, a unei noi Venetii, care o imită după puterile ei pe cea veche; are însă pudoarea să-și ascundă fața pe după o deasă perdea de tineri stejari și de pini marini.

Iar Giudecca, insula cu frumoasele case mari în ruină, cu un Redentore net tăiat, șlefuit ca un cristal, cu chiliile ei de mănăstiri părăsite, cu grădinile ei romantice, unde se plimbă neliniștite umbre de mândre femei însoțite de umbrele ogarilor lor, Giudecca este o harnică suburbie populară, cu un ton de viață mult diferit de tonul de viață al urbei, un ton de „dincolo de porțile cetății”.

lică suflarea pieptului său, plâsmuindu-le după chipurile, formele din închipuirea lui. Odată opera terminată vezi cum obiectul creat trece de la roșul aprins la gingașul trandafiriu al aurorei, apoi, răcindu-se, la albastrul verzui, ori la albul lăptos. Desprins de tulpina fieroasă, devine acum cu adevărat caliciu, cupă, floare de sticlă. Iar meșterul a și început să sufle iarăși prin trestia de fier într-un alt cheag de foc, lucrează absorbit ca un mag la altă minunăție. Hangarul se scaldă într-un roșu arzător la reverberația cuptoarelor; printre căpriorii negri de funingine ai acoperișului întrezărești câte o palidă aripă de cer. Într-un ungher stau așezate sticlările desăvârșite: o întreagă ciudată floră submarină, scântietoare, diafană, glaciară.

Afară satul, în contrast cu roșul de flacără și negrul de fum, și verzuul sticlos, îți apare ca o plâsmuire viu carnală, ca un mare polip palpând la briza ce vine din larg; absida bisericilor Santa Maria și San Donato - o netedă scoică roză modelată cu finețe.

Și la Murano există un canal grande, care serpuiește maiestuos printre vechi case mari în povărnire și vesele căsuțe simple; apoi mai sunt și vastele livezi, celebre pe vremuri ca grădini botanice, ori locuri de nobil huzur literar (Calmo le asemuia, „prin dulceața aerului și farmecul așezării”, cu „ținuturile nimfelor și semi-zeilor”). Câte un zid de mănăstire mai păstrează amintirea unei intense vieți spirituale, dar totodată, a nemaipomenitelor destrăbălări casanovești.

La est de Murano, înverzesc la suprafața apei insulele Sant' Erasmo și Vignole, țarinile unor simpli țărani: la nord se desenează, evanescențe în văzduh ca niște miraje, Mazzorbo și Burano, iar în spatele lor, bazilica și marea clopotniță de la Torcello.

Când pui piciorul pe uscat la Burano, descopri că mirajul nu era altceva decât o realitate plină de culoare, un târgușor înțesat de lume, pescari, dantelărese, hangii, pictori, copii puzderie. Și totuși încă mai stăruie vaga senzație de ireal, de joc al fanteziei, de viziune imaterială.

Lumina, desigur că lumina ne joacă festa. Oglinda apei întinse și luciile cete înconjoară de toate părțile face ca cerul să strălucească de două ori mai tare, și astfel lucrurile parcă își pierd opacitatea, ponderea, până și umbra lor. Umbra din această săracă și preafericită insulă nu este decât tot lumină, ceva mai potolită, mai blândă, mai dulce. De-a lungul celor trei rii, căsuțele parcă-s făcute din hârtie velină, permeabilă la razele solare, în culorile lor de piersic înflorit, de floare de migdal, glicine, primule, răsuri.

Sat primăvăritic, purtându-te cu gândul la picturi japoneze, ușoare ca suflarea. Japonez și este-ntru totul ușorul pod verde, care se arcuiește ca să lege Burano de Mazzorbo; japoneză este, aș îndrăzni să afirm, și arta tinerelor fete care-și lucrează pe tambur prodigioasele lor dantele „în punct pe aer”...

Firește că pictorii vin aci să încerce și ei o pictură „în punct pe aer”, iar unii dintre ei și-au legat numele de insulița aceasta, ca Gauguin de Tahiti. Burano ar avea la rândul-i, fără îndoială, și mai multe titluri cucerite decât Düsseldorf sau Barbizon, ar putea prea bine să dea numele ei unei școli de pictură; dar nici nu s-a

(continuare în pagina 15)

Director de onoare : ȘTEFAN AUG. DOINAȘ, membru al Academiei Române

RELIEF

Nr. 1 (27-29) 1995

Redactor șef : EMIL ȘIMĂNDAN

Consiliul consultativ: IOAN ALEXANDRU, poet, senator de Arad; AUREL ARDELEAN, rectorul Universității de Vest „Vasile Goldiș” Arad; FLORIN BĂNESCU, prozator; ONDREJ STEFANKO, poet; DIMITRIE CAMENIȚĂ, rectorul Universității „Aurel Vlaicu” Arad

Tiparul executat la
EASY PRINT

Revista se difuzează prin
S.C. Presa Transilvană S.R.L.

Editor : Fundația Culturală „Ioan Slavici” Arad, Bulevardul Revoluției, nr. 81, Arad, 2900, tel. 057/216228, cont nr. 45108922, B.C. Arad